

Tygodnik Gospodarczy

Rok IV

Poznań, dnia 10 stycznia 1948

Nr 2

TREŚĆ: O dochodzeniu roszczeń z weksli wystawionych przed dniem 9 maja 1945 r. (str. 9). — Wyjaśnienia w sprawach prawnych (str. 10). — Zmiana rozporządzenia o księgach handlowych, uproszczonych i podatkowych (str. 11). — Wiadomości skarbowe (str. 13). — Wyjaśnienia w sprawach skarbowych (str. 14). — Bezpieczeństwo i higiena pracy (str. 16). — Poradnik księgowego (str. 18). — Sprawy ułatwień przy realizacji kredytów inwestycyjnych (str. 18). — Komunikaty (str. 18). — Handel zagraniczny (str. 19). — Kartoteka.

O dochodzeniu roszczeń z weksli wystawionych przed dniem 9 maja 1945 r.

1. Uwagi wstępne — Dnia 28 października 1947 r. (Dz. U. poz. 411), ukazał się dekret, który odnosi się do niektórych weksli. Wekslami tymi są:

- weksle, które miały być płatne przed dniem 1 stycznia 1948 r.;
- o ile były one już wystawione przed dniem 9 maja 1945 r.;
- oraz o ile roszczenia z weksli nie przedawniły się do dnia 25 sierpnia 1939 r.

Dekret ma tylko wtedy zastosowanie, jeżeli weksel odpowiada równocześnie wszystkim trzem zasadom, przedstawionym pod a), b) i c). Przepisy dekretu odnoszą się do weksli dawnych i to przeważnie wystawionych przed wojną lub też w czasie okupacji. Przepisy te mają na celu ułatwienie wierzycielom realizacji ich pretensji. Ułatwienia te dotyczą czasu przedawnienia; uchylenia obowiązku przedstawienia do przyjęcia, zapłaty i protestu; sposobu umorzenia zaginionych weksli; miejsca płatności.

2. Przedawnienie — Prawo wekslowe decyduje:

- że roszczenia wekslowe przeciw akceptantowi a także przeciw awaliście akceptanta i przyjemcy (wyłączającemu) w potrzebie ulegają przedawnieniu z upływem lat trzech, licząc do dnia płatności weksłu (art. 70, 32 i 63);
- że roszczenia posiadacza weksłu przeciw indosantom i wystawcy ulegają przedawnieniu z upływem roku, licząc od dnia protestu, dokonanego w należyтым czasie, a w przypadku zastrzeżenia „bez kosztów” — licząc od dnia płatności (art. 70).

Widzimy więc, że w myśl prawa wekslowego termin przedawnienia jest trzyletni lub roczny i

oblicza się go od dnia płatności weksłu albo od dnia protestu. Obecnie — jeżeli chodzi o weksle, do których odnosi się dekret — bieg przedawnienia trzyletni i roczny rozpoczął się dnia 1 stycznia 1948 r., a więc dzięki dekretowi roszczenia wekslowe przeciw akceptantowi, awaliście i przyjemcy w potrzebie — przedawnią się w dniu 1 stycznia 1951 r.; roszczenia posiadacza weksłu przeciw indosantom i wystawcy — przedawnią się w dniu 1 stycznia 1949 r.

3. Zwolnienie od obowiązku przedstawienia do przyjęcia zapłaty i protestu.

Posiadacz weksłu ma szereg obowiązków, których zaniebanie pociągnąć może utratę jego praw w stosunku do innych zobowiązanych, tj. indosantów lub wystawców, a także inne ujemne skutki. I tak do obowiązków jego należy, w pewnych wypadkach, przedstawienie weksłu trasatowi do przyjęcia, a przy wekslach własnych przedstawienie wystawcy celem zaznaczenia wizy. Do innych obowiązków należy przedstawienie dłużnikowi weksłu do zapłaty w pierwszym a najpóźniej w trzecim dniu, w którym można wymagać zapłaty. Dalszym obowiązkiem jest stwierdzenie aktem publicznym niektórych zaniechań, takich jak np. odmowy przyjęcia przez trasata lub zapłaty przez dłużnika wekslowego. Takie stwierdzenie nazywamy protestem.

Dekret, w stosunku do weksli, do których ma zastosowanie, wprowadza zasadę, że weksle zwolnione są od obowiązku przedstawienia do przyjęcia, zapłaty i protestu. Dzięki temu dekret uchyła ujemne skutki, jakie były związane z nieprzedstawieniem do przyjęcia, zapłaty i protestu. Można więc domagać się zapłaty weksłu mimo nieprzedstawienia go do zapłaty. Można również domagać

się zapłaty od indosanta mimo niesporządzenia protestu przeciwko odmowie zapłaty ze strony trasata itp.

4. *Umorzenie weksłu zaginionego.* — I tutaj spotykamy się z ułatwieniem, które polega na tym, że wezwanie przez sąd posiadacza zaginionego weksłu do zgłoszenia się w ciągu sześćdziesięciu dni i okazania weksłu sądowi, które było dotychczas dokonywane w Monitorze Polskim, obecnie zastępuje się przez wezwanie wywieszone w lokalu sądu, przed którym postępowanie o umorzenie się toczy. Obecnie więc ten, komu weksel zaginął, może żądać od sądu grodzkiego miejsca płatności weksłu, uznania weksłu za umorzony. We wniosku należy podać istotną treść weksłu oraz uprawdopodobnić jego utratę, jak również interes prawny, który uzasadnia żądanie umorzenia. Sąd przez wywieszenie w lokalu sądu wezwania posiadacza zaginionego weksłu do zgłoszenia się w ciągu sześćdziesięciu dni i do okazania weksłu sądowi. Jeżeli, w ciągu terminu oznaczonego w wezwaniu, nikt się nie zgłosił z weksłem, sąd wyda orzeczenie uznające weksel za umorzony. Jeżeli natomiast posiadacz weksłu zgłosił się przed dniem orzeczenia, sąd umorzy dalsze postępowanie po przesłuchaniu interesowanych i po okazaniu weksłu żądającemu umorzenia. Zarówno o wszczęcie postępowania jakoteż o jego wyniku, sąd zawiadomi trasata i wszystkich dłużników wekslowych, wskazanych przez żądającego umo-

wienia weksłu. Po ogłoszeniu wezwania o okazanie weksłu i po terminie jego płatności, żądający umorzenia może domagać się od akceptanta złożenia sumy wekslowej do depozytu sądowego albo zapłaty za zabezpieczeniem; prawo wyboru służy dłużnikowi. Złożenie do depozytu zwalnia z zobowiązania. — W toku postępowania o umorzenie weksłu można wykonywać zwrotne poszukiwanie przeciw wystawcy oraz indosantom, jeżeli akceptant, a w braku przyjęcia trasat, pomimo wezwania nie złoży sumy wekslowej do depozytu sądowego ani nie dokona zapłaty za zabezpieczeniem. Zwrotnie zobowiązany ma również podobnie jak akceptant wybór między zapłatą za zabezpieczeniem a złożeniem sumy wekslowej do depozytu. — Na podstawie orzeczenia uznającego weksel za umorzony można wykonywać wszelkie prawa z weksłu (art. 68 do 100). Orzeczenie takie stanowi dla żądającego umorzenia podstawę dla wykonywania wszelkich praw, które by posiadał, gdyby weksel mu nie zaginął.

5. *Miejsce płatności.* — Za miejsce płatności weksli, do których odnosi się dekret, płatnych na tych terenach Rzeczypospolitej Polskiej w jej granicach przedwojennych, które nie weszły w skład obecnego obszaru Państwa, przyjmuje się m. st. Warszawę. Miejsce płatności innych weksli pozostaje bez zmian i jest regulowane przez dotychczasowe przepisy prawa wekslowego.

dr Z. K. Nowakowski

Wyjaśnienia w sprawach prawnych

Wiktor Ch., Poznań — Stan prawny. — W księdze wieczystej, dział ciężarów i ograniczeń, wpisana jest hipoteka w sumie 16.000,— złotych w złocie z tytułu pożyczki z 15% odsetkami od dnia 1. 1. 1932 r. płatnymi w półrocznych ratach z góry i to 1 kwietnia i 1 października każdego roku. Kapitał płatny jest za poprzednim półrocznym wypowiedzeniem obowiązującym obie strony. Tak odsetki jak i kapitał płatne są według równowartości franka szwajcarskiego po kursie 1,74 za frank szwajcarski z tym, że złoty w złocie równa się 900/5332 częściom grama czystego złota. Hipoteka wpisana jest bez utworzenia listu hipotecznego.

Powyższa suma podzielona jest między cztery małoletnie (obecnie pełnoletnie) córki po 3.000,— zł oraz między dwóch małoletnich synów (obecnie jeden syn pełnoletni) po 2.000,— zł.

Pożyczki wyżej wymienione na żądanie wierzycieli są natychmiast płatne, o ile odsetki nie będą w terminie świadczone. Dłużnik poddał się natychmiastowej egzekucji aktem notarialnym z tym, że egzekucja będzie dopuszczalna przeciwko każdemu z właścicieli obciążonej nieruchomości.

Dłużnik bez wymaganego półrocznego wypowiedzenia pisze Wiktorowi Ch. — ojcu wierzycieli — w dniu 28. 10. 1947 r., że o ile Wiktor Ch. nie zgodzi się do dnia 1. 1. 1948 r. na zwaloryzowanie kapitału i odsetek zaległych za półtora roku, według mnożnika dziesięć, natenczas złoży tak zaległe odsetki jak i kapitał do depozytu sądu grodzkiego do dyspozycji Wiktora Ch.

Wiktor Ch. domagał się przeliczenia kapitału i odsetek według mnożnika czterdzieści.

Pytania. — Dla ojca wierzycieli, Wiktora Ch., nasuwają się następujące pytania:

a) Czy z uwagi na brzmienie zapisu hipotecznego należy żądać spłaty wierzytelności hipotecznej 16.000,— zł = 9.195,40 franków szwajcarskich, czy też 16.000,— zł = 2.700,68 gr czystego złota;

- b) czy odsetki — podobnie jak wierzytelność — należy obliczyć według wartości franka szwajcarskiego czy według wartości złota;
- c) czy sąd zwaloryzuje kapitał i odsetki według równowartości franka szwajcarskiego lub gramów czystego złota, czy też według pewnego mnożnika, np. 40 do 100;
- d) czy na podstawie klauzuli egzekucyjnej można wnieść do sądu o wyegzekwowanie zaległych odsetek dopiero po zwaloryzowaniu odsetek według franka szwajcarskiego względnie czystego złota;
- e) czy w razie zdeponowania sumy kapitałów i odsetek w sądzie, sąd z urzędu przeprowadzi zwaloryzowanie, czy też wierzyciele muszą wdrożyć skargę o przerachowanie;
- f) czy półroczne wypowiedzenie liczy się od pisma dłużnika z dnia 28 10 1947 r., czy też dopiero od dnia 1 1 1948 r.;
- g) czy wypowiedzenie ze strony dłużnika może być doręczone samemu Wiktorowi Ch., ojcu, który dotąd odbierał odsetki, czy też musi być doręczone każdemu z jego pełnoletnich dzieci, które są wierzycielami;
- h) czy Wiktor Ch. może skargę wytoczyć sam, czy też musi ją wytoczyć również każde pełnoletnie dziecko;
- i) czy pożyczka z oprocentowaniem 15% udzielona aktem notarialnym z dnia 21 12 1931 r. podlega konwersji na 3% według poz. 841 Dz. U. R. P. z r. 1934 czy też na 12 według poz. 769 Dz. U. R. P. z r. 1932.

Odpowiedzi — ad a) i b). — Zagadnienia podobne zostały omówione w poprzednim numerze „Tygodnika Gospodarczego” w artykule zatytułowanym „Wierzytelności w walutach zagranicznych i w złocie”.

W księdze wieczystej, jak wynika ze stanu prawnego, wpisana jest hipoteka w sumie 16.000,— zł w złocie. Tak odsetki jak i kapitał płatne mają być jednak według równowartości franka szwajcarskiego po kursie 1,74 za frank szwajcarski z tym, że złoty w złocie równa się 900/5332 częściom grama czystego złota. Jest to specjalnego rodzaju

zastrzeżenie. Wierzyciel, udzielając kredytu dłużnikowi, chciał tu zabezpieczyć się przed ewentualną zmianą wartości polskiego pieniądza. Uczynił on to w formie podwójnej klauzuli. Wierzyciel, po pierwsze, zastrzegł sobie, że tak odsetki jak i kapitał płatne są według równowartości franka. To jest najważniejsze. Kapitał należy ocenić według wartości 9.195,40 franków szwajcarskich. Cyfrę tę uzyskujemy, dzieląc 16.000,— zł przez 1,74. Jednakże wierzyciel zabezpieczył się i w drugi sposób, wprowadzając zastrzeżenie, że złoty w zlocie równa się 900/5332 częściom grama czystego złota. Trudno tu omówić dokładny cel i znaczenie tego zastrzeżenia. Powiedzieć jednak można, że zastrzeżenie to miało wierzyciela chronić przed ewentualną nową reformą walutową, która by zmniejszyła ustawową zawartość złota w zlocie, co spowodowałoby inne przeliczenie hipotecznego złotego na franka aniżeli 1 frank szwajcarski = 1,74 zł. Tego rodzaju nowa reforma nie została wprowadzona mimo spadku wartości złotego. Mnożnik więc pozostaje ten sam, co w rezultacie pozwala żądać wierzycielowi spłaty kapitału jedynie według wartości 9.195,40 franków szwajcarskich. Podobnie, spłata odsetek winna również nastąpić według wartości franka szwajcarskiego.

Upraszczażąc zagadnienie, można więc powiedzieć, że wierzitelność w obecnej chwili należy traktować jako wierzitelność, w której miernikiem wysokości wierzitelności, tj. kapitału i odsetek, będzie wartość franka szwajcarskiego. Wierzitelność jest płatna w złotych według wartości franka szwajcarskiego.

Ad c). — Obliczenie wartości wierzitelności według kursu franka szwajcarskiego napotyka na duże trudności. Wierzitelność, opiewająca na walutę obcą, zabezpieczoną hipotecznie, płatna jest w walucie polskiej według kursu z dnia poprzedzającego zapłatę. Chodzi tu o kurs oficjalny, notowany na giełdzie pieniężnej w Warszawie. Takie kursy nie są dzisiaj notowane. Brak więc miernika, podanego przez ustawę, według którego sędzia ma dokonać przeliczenia. Jednakże, jeżeli ani ustawa, ani prawo zwyczajowe nie daje podstaw do rozstrzygnięcia przypadku, będącego przedmiotem rozpoznania, sąd ustali podstawę rozstrzygnięcia samodzielnie, kierując się interesem społecznym oraz uzasadnionym interesem strony. Trudno tu powiedzieć, jakie podstawy do rozstrzygnięcia sąd przyjmie. Często się słyszy opinie, że, w omawianym przypadku sąd winien obliczyć wartość hipoteki według kursu franka szwajcarskiego ostatnio notowanego na giełdzie warszawskiej a więc z końca sierpnia 1939 r., a następnie tak uzyskaną sumę w złotych przeliczyć w podobny sposób, w jaki sądy przeliczają przedwojenne złote na dzisiejsze. Sądy przeliczają dawniejsze złoto na dzisiejsze, stosując mnożnik 1 zł przedwojenny = 20 do 45 zł obecnych. Stosowanie niższego lub wyższego mnożnika zależy od uznania sądu, który przy swej decyzji bierze pod uwagę interesy obu stron oraz zasady słuszności i dobrej wiary.

Ad d). — Jeżeli dłużnik poddał się natychmiastowej egzekucji w akcie notarialnym, egzekucja może być tylko wtedy przeprowadzona, jeżeli obowiązek zapłaty sumy pie-

niężnej jest co do ilości i terminu dokładnie oznaczony w akcie lub dokładnie wynika z aktu, na podstawie którego ma być przeprowadzona egzekucja.

Takiego dokładnego oznaczenia ilości pieniędzy, które mają być przedmiotem egzekucji, tu nie mamy, gdyż wysokość wierzitelności a więc i procentów jest sporna między stronami. Należy też najprzód ustalić, jak wielki jest kapitał i jakie należą się odsetki.

Ad e). — Zadaniem sądu, który przyjmuje pieniądze do depozytu sądowego, jest jedynie przechowanie pieniędzy oraz wydanie ich — na żądanie — wierzycielowi lub dłużnikowi. Sąd też nie interesuje się tym, czy złożona suma umarza zobowiązanie, czy jest dobrze obliczona oraz czy złożenie lub niezłożenie jest słusznie dokonane. Sąd nie przeprowadza z urzędu zwaloryzowania. — Dla wierzyciela ma doniosłe znaczenie przepis, że ważne złożenie do depozytu sądowego zwalnia dłużnika z zobowiązania oraz wkłada na wierzyciela obowiązek zwrotu dłużnikowi wyłożonych kosztów. Złożenie do depozytu jest ważne, jeżeli wierzyciel dopuścił się zwłoki w przyjęciu świadczenia. Wierzyciel może odmówić przyjęcia świadczenia częściowego, jeżeli cały dług jest wymagalny. Zwolnienie z zobowiązania następuje tylko wtedy, gdy złożona suma odpowiada wysokości świadczenia, jakie winien był dłużnik uskutecznić.

Ad f). — Półroczny termin wypowiedzenia pożyczki, w braku innej umowy między stronami, liczy się od dnia, kiedy oświadczenie dłużnika o wypowiedzeniu umowy pożyczki doszło do wierzyciela w taki sposób, że mógł o nim powziąć wiadomość. Półroczny termin, w omawianym przypadku, liczy się od dnia, w którym wierzyciel otrzymał pismo dłużnika z dnia 28. 10. 1947 r. o wypowiedzeniu pożyczki.

Ad g). — Jeżeli jest kilku wierzycieli, a wierzitelność jest podzielna i nie mamy do czynienia z solidarnością wierzycieli, wypowiedzenie musi nastąpić w stosunku do każdego z wierzycieli. Takie wypowiedzenie musi nastąpić w omawianym przypadku. Jeżeli wierzyciele są niepełnoletnimi, oświadczenie należy złożyć na ręce ich opiekuna. W omawianym przypadku zawiadomienie ojca wyścierza jedynie, jeżeli on reprezentuje jako opiekun niepełnoletniego syna. W stosunku do pełnoletnich dzieci należy dokonać odrębnego wypowiedzenia. Pełnoletność rozpoczyna się z chwilą ukończenia 18-go roku życia.

Ad h). — Każde dziecko musi skarżyć o swoją wierzitelność. Dzieci — na warunkach przewidzianych w art. 69 do 71 k. p. c. — mogą razem wystąpić w charakterze powodów, gdy roszczenia ich są tego rodzaju oparte na jednakowej podstawie faktycznej i prawnej.

Ad i). — Odsetki umowne posiadacza gospodarstwa wiejskiego, poniżej 500 ha, zostały obniżone — za czas od 1 listopada 1934 r. — do 3% w stosunku rocznym. Odsetki powyższe mają być płatne z dołu 1 kwietnia i 1 października. W warunkach tych należy przyjąć, że dłużnik zobowiązany jest jedynie do placenia 3% od kapitału i to z dołu po upływie każdego półrocza. Odsetki ulegają przedawnieniu z upływem lat pięciu.

Zmiana rozporządzenia o księgach handlowych, uproszczonych i podatkowych

Podajemy do wiadomości zainteresowanych Czytelników obowiązujące z dniem 1 stycznia 1948 r. zmiany rozporządzenia ministra skarbu z dnia 31 października 1946 r. o księgach handlowych, uproszczonych i podatkowych w ujęciu systematycznym.

1. Zaświadczenie ksiąg.

Księgi uproszczone oraz księgi podatkowe powinny być przed rozpoczęciem okresu rachunkowego, na który mają być założone, przedstawione przez podatników urzędowi skarbowemu (rewizyjnemu) właściwemu w sprawach podatku obrotowego, do zaświadczenia.

Księgi podatkowe Nr 5 (dla właścicieli nieruchomości budynkowych) powinny być przedstawione do zaświadczenia w terminie wskazanym wyżej urzędowi skarbowemu właściwemu w sprawach podatku dochodowego.

Zaświadczenie przez urzędy skarbowe i rewizyjne ksiąg uproszczonych i podatkowych następuje przez umieszczenie na księdze odpowiedniej klauzuli. Klauzula, wypisana na oddzielnej kartce, powinna być naklejona na pierwszej lub ostatniej stronie księgi, przy czym w przypadku:

1. przedstawienia przez podatnika do zaświadczenia księgi już przedziurkowanej przy grzbiecie przez wszystkie strony księgi i przeciągniętej sznurem — końce sznura umocowuje się na pierwszej lub ostatniej stronie księgi przez naklejenie na nich wspomnianej kartki,

2. przedstawienia księgi nie przedziurkowanej — ostemplowuje się okrągłą tuszową pieczęcią urzędową strony księgi parzyste lub nieparzyste, znajdujące się w jej pierwszej lub drugiej połowie w ten sposób, aby każdy arkusz księgi był zaopatrzony w pieczęć.

Dla kontroli wydanych zaświadczeń urzędy skarbowe i rewizyjne obowiązane są prowadzić specjalny zapisnik, którego numer kolejny podaje się na zaświadczeniu.

Zaświadczeniu podlegają:

1. księga obrotów — przy księgach uproszczonych,
2. księgi, w których zapisuje się codziennie utargi i zakup — przy księgach uproszczonych branżowych,
3. księgi podatkowe,
4. księgi, w których zapisuje się wartościowo zakup — przy księgach podatkowych branżowych.

Zaświadczenie ksiąg uproszczonych lub podatkowych podlega opłacie skarbowej w kwocie 50,— zł. W razie złożenia podania na piśmie o zaświadczenie ksiąg, podanie to — niezależnie od wymienionej wyżej kwoty — podlega opłacie w wysokości 50,— zł.

Zaświadczenia ksiąg dokonuje się zasadniczo tylko przed rozpoczęciem okresu, w którym mają być prowadzone.

W przypadku przedstawienia do zaświadczenia ksiąg w ciągu okresu ich prowadzenia, urząd skarbowy (rewizyjny) nie może odmówić ich zaświadczenia, obowiązany jest jednak w zaświadczeniu podać jako początkową datę okresu, na jaki księgi te mają służyć — datę dokonania zaświadczenia.

Wyjątkowo, jeżeli chodzi o księgi na rok 1948, Ministerstwo Skarbu zezwala na dokonywanie zaświadczeń do końca miesiąca stycznia 1948 r. i poleca nie kwestionować zapisów dokonanych od początku roku 1948 do daty zaświadczenia ksiąg, o ile ono nastąpi w ciągu miesiąca stycznia 1948 r.

Zaświadczenie ksiąg powinno następować zasadniczo w dniu ich przedstawienia przez podatnika, nie później jednak — niż w ciągu trzech dni.

2. Księgi uproszczone.

Stosownie do postanowień § 24 rozporządzenia min. skarbu z dnia 31 października 1946 r. do prowadzenia ksiąg uproszczonych obowiązani są podatnicy, nie mający obowiązku prowadzenia ksiąg handlowych m. in.

a) bez względu na wysokość obrotu:

wszelkie przedsiębiorstwa przemysłowe i zakłady rzemieślnicze zatrudniające przy ręcznej produkcji siedem lub więcej osób łącznie z właścicielem i członkami jego rodziny, a przy produkcji z użyciem silników — cztery lub więcej osób, nie licząc (zmiany od 1 stycznia 1948 r.) uczniów zatrudnionych w przedsiębiorstwie lub zakładzie na podstawie umowy o naukę.

Ze zmiany tej wynika, że fakt zatrudniania uczniów na podstawie umowy o naukę nie ma znaczenia, jeżeli chodzi o ocenę obowiązku prowadzenia ksiąg uproszczonych lub o zwolnienie prowadzących zakłady rzemieślnicze od obowiązku prowadzenia ksiąg podatkowych.

b) w zależności od wysokości obrotu:

podatnicy prowadzący wszelkie przedsiębiorstwa (zakłady), jeżeli obrót osiągnięty w poprzedzającym okresie rachunkowym obliczony w stosunku rocznym wynosi w przedsiębiorstwach o charakterze wyłącznie usługowym (bez świadczenia rzeczy) więcej niż 1.000.000 zł (od 1 stycznia 1948 r. 2.400.000 zł) a w pozostałych przedsiębiorstwach więcej niż 2.500.000 zł (od 1 stycznia 1948 r. 8.000.000 zł).

Podwyższenie granicy obrotu, powyżej której ciąży na podatnikach prowadzących przedsiębiorstwa (zakłady) obowiązek prowadzenia ksiąg uproszczonych, z kwoty 1.000.000 zł na kwotę 2.400.000 zł w przedsiębiorstwach o charakterze wyłącznie usługowym, oraz z kwoty 2.500.000 zł na kwotę 8.000.000 zł w pozostałych przedsiębiorstwach, pozostaje w związku z jednoczesnym podwyższeniem granicy obrotu, powyżej której następuje zaliczenie przedsiębiorstwa zarobkowego do rzędu przedsiębiorstw, prowadzonych w większym rozmiarze.

W myśl rozporządzenia ministra przemysłu i handlu z dnia 4 października 1947 r. z dniem 1 stycznia 1948 r.:

1. za przedsiębiorstwa prowadzone w większym rozmiarze, ze względu na wysokość obrotu, uważa się przedsiębiorstwa, których obrót przewyższa kwotę 12 milionów złotych w stosunku rocznym,

2. apteki zostały skreślone z grupy przedsiębiorstw, które należy uważać za prowadzone w większym rozmiarze bez względu na wysokość obrotu i w związku z tym obowiązek prowadzenia przez apteki ksiąg handlowych, uproszczo-

nych lub podatkowych należy oceniać począwszy od 1-go stycznia 1948 r. na zasadach ogólnych, a zatem w zależności od wysokości osiąganego obrotu.

3. Wycena inwentarza przy księgach uproszczonych.

Z dniem 1 stycznia 1948 r. w inwentarzu sporządzanym przy zaprowadzeniu po raz pierwszy ksiąg uproszczonych można nie wykazywać przedmiotów majątku stałego (narzędzia, urządzenia itd.), których cena nabycia lub koszty wytworzenia w dniu sporządzania inwentarza nie przekraczały 10.000 zł.

Podwyższenie kwoty wartości przedmiotów majątku stałego, do wysokości której można nie wykazywać ich w inwentarzu sporządzanym przy zaprowadzaniu ksiąg uproszczonych po raz pierwszy z kwoty 5.000 zł na kwotę 10.000 zł, pozostaje w związku z podwyższeniem do kwoty 10.000 zł wartości przedmiotów, podlegających jednorazowemu odpisaniu w myśl przepisu art. 10 ust. (2) dekretu z dnia 8 stycznia 1946 r. o podatku dochodowym, który stosuje się odpowiednio do ksiąg uproszczonych.

4. Księgi podatkowe Nr 5

Postanowienia rozporządzenia z dnia 31 października 1946 r. dotyczące obowiązku prowadzenia ksiąg przez podatników posiadających nieruchomości z budynku otrzymamy następujące brzmienie:

„Obowiązek prowadzenia ksiąg podatkowych rozciąga się również na podatników podatku dochodowego, posiadających nieruchomości z budynków, w których ilość izb mieszkalnych przekracza 20 lub ilość izb użytkowanych na zakłady handlowe, przemysłowe lub rzemieślnicze przekracza 5, albo łączna ilość izb mieszkalnych i izb użytkowanych na zakłady handlowe, przemysłowe lub rzemieślnicze przekracza 20, a które są położone w miastach, będących siedzibą urzędów skarbowych lub w innych z liczą mieszkańców ponad 5.000”.

W związku z uzupełnieniem tego przepisu, obowiązek prowadzenia ksiąg podatkowych Nr 5 obejmuje z dniem 1 stycznia 1948 r. podatników podatku dochodowego, posiadających dochody z budynków, w których:

1. bądź ilość izb mieszkalnych przekracza 20,
2. bądź ilość izb użytkowanych na zakłady handlowe, przemysłowe lub rzemieślnicze przekracza 5,
3. bądź łączna ilość izb mieszkalnych oraz izb użytkowanych na cele wymienione wyżej w pkt. 2, przekracza 20, jeżeli budynki te są położone w miastach będących siedzibą urzędów skarbowych lub w innych miastach, lecz z liczą mieszkańców ponad 5.000.

5. Zwolnienie niektórych zakładów rzemieślniczych od obowiązku prowadzenia ksiąg.

Postanowienia § 36 rozporządzenia z dnia 31 października 1946 r. zwalniające niektóre zakłady rzemieślnicze od obowiązku prowadzenia ksiąg podatkowych otrzymały następujące brzmienie:

„Zwalnia się od obowiązku prowadzenia ksiąg podatkowych podatników, którzy prowadzą zakład rzemieślniczy, zatrudniający jednego członka rodziny, z wyjątkiem zegarmistrzów i jubierów. Zatrudnianie uczniów na podstawie umowy o naukę nie stoi na przeszkodzie do zastosowania zwolnienia”.

6. Księga podatkowa dla zajęć zawodowych.

Obowiązek prowadzenia księgi podatkowej Nr 3 obecnie nazwanej „Księgą przychodów i rozchodów” ciąży z dniem 1 stycznia 1948 r. nie tylko na lekarzach, lekarzach weterynarii, lekarzach dentytach, felczerach, adwokatach, obrońcach sądowych, inżynierach (geometrach) i technikach, lecz obowiązek prowadzenia tej księgi obejmuje wszystkich podatników, wykonujących zajęcia zawodowe, o których mowa w art. 10 pkt 5) i 6) dekretu z dnia 21 grudnia 1945 r. o podatku obrotowym a zatem — poza wyżej wymienionymi — również pośredników wszelkiego rodzaju, pomocników podróżyjących, inspektorów, agentów zakładów ubezpieczeń i innych przedsiębiorstw, położne, pielęgniarki dyplomowane itp.

7. Księgi podatkowe dla świadczeń usług.

W związku ze zmianą brzmienia przepisu § 40 rozporządzenia z dnia 31 października 1946 r. obowiązek prowadzenia księgi podatkowej Nr 4 obecnie nazwanej „Księ-

gi utargów" podlegają z dniem 1 stycznia 1948 r. podatnicy, wykonujący świadczenia usług, nie obowiązani do prowadzenia ksiąg handlowych, ksiąg uproszczonych lub ksiąg podatkowych innych typów.

Przykładowo wymienić tu można podatników, prowadzących:

1. hotele, pokoje umeblowane i pensjonaty, posiadające nie więcej niż pięć pokoiów do wynajęcia, jeżeli nie są zwolnione od podatku obrotowego po myśli art. 3 pkt. 19 dekretu o podatku obrotowym.
2. zakłady kąpielowe, a mianowicie łaźnie posiadające nie więcej niż 10 wanien oraz kąpiele w wodach morskich i słodkich z ilością kabin nie więcej niż dziesięć,
3. przewóz towarów, przy użyciu nie więcej niż czterech koni.
4. zakłady fryzjerskie i gabinety kosmetyczne,
5. biura pisania podań, tłumaczeń i przepisywania na maszynie,
6. wesołe miasteczka itp.,
7. magle i inne usługowe przedsiębiorstwa lub zatrudnienia o celach zarobkowych, wykonywane zarówno osobiście, jak i przy pomocy członków rodziny i sił najemnych, jeżeli nie korzystają ze zwolnień określonych w § 36 rozporządzenia.

Ministerstwo Skarbu zwalnia jednak od obowiązku prowadzenia ksiąg podatkowych podatników, wykonujących dorozkarstwo i eksploatację taksówek, jeżeli posiadają nie więcej niż dwie drożki konne lub jedną taksówkę.

8. Kontrola ilościowa.

Rozporządzenie z dnia 31 października 1946 r. upoważnia dyrektorów izb skarbowych w przypadkach wyjątkowych,

uzasadnionych trudnościami, do zwalniania podatników lub grup podatników na ich prośbę od obowiązku prowadzenia kontroli ilościowej.

Z dniem 1 stycznia 1948 r. obowiązuje zasada, iż prośby o zwolnienie od obowiązku prowadzenia kontroli ilościowej należy wnosić nie później niż na miesiąc przed rozpoczęciem okresu rachunkowego, na który ma nastąpić zwolnienie.

Wyjątkowo, jeżeli chodzi o zwolnienie od obowiązku prowadzenia kontroli ilościowej w r. 1948, prośby wniesione do dnia 31 grudnia 1947 r. należy uważać za wniesione we właściwym terminie.

Prośby o zwolnienie od obowiązku prowadzenia kontroli ilościowej wniesione po terminie, określonym wyżej, pozostawione będą bez rozpatrzenia.

Jeżeli jednak podatnik udowodni, że uchybienie terminu nastąpiło bez jego winy, może on w ciągu tygodnia od ustania przeszkody prosić władzę podatkową o przywrócenie terminu. Równocześnie należy złożyć prośbę o zwolnienie od obowiązku prowadzenia kontroli ilościowej. Prośbę o przywrócenie terminu można umieścić w piśmie zawierającym prośbę o zwolnienie z obowiązku prowadzenia kontroli ilościowej.

Ponieważ przewlekłe załatwianie prośb o zwolnienie i od obowiązku prowadzenia kontroli ilościowej jest niepożądane ze względu na konsekwencje grożące podatnikowi w przypadku nieprowadzenia kontroli ilościowej i odmownego załatwienia prośby o zwolnienie i od obowiązku prowadzenia, Ministerstwo Skarbu poleciło załatwiać tego rodzaju prośby w takim terminie, aby w ciągu miesiąca od dnia wniesienia prośby została doręczona podatnikowi decyzja.

Wiadomości skarbowe

Dochodowość prac wykonywanych dla Biura Nadzoru Estetyki.

Ministerstwo Skarbu — okólnikiem z dnia 16 października 1947 r. Nr D. V. 9511/5/47 poleciło izbom i urzędom skarbowym traktować jako prace o odpowiednim poziomie artystycznym prace artystów plastyków przyjeźdźcy przez Biuro Nadzoru Estetyki Produkcji Ministerstwa Kultury i Sztuki i w konsekwencji potrzącać w latach podatkowych 1946 i 1947 na koszty uzyskania bez przeprowadzania dalszych dochodzeń 75% przychodu osiągniętego z tych prac.

Ceny detaliczne zapalek specjalnych.

Ministerstwo Skarbu zarządzeniem z dnia 27 października 1947 r. Nr D. VI. 12465/2/47 zawiadamia, iż ceny detaliczne zapalek specjalnych wypuszczonych przez Państwowy Monopol Zapalczyzny pod nazwami: 1. „Gabinetowe” 2. „Fajkowe” i 3. „Sztormowe” ustalone zostały w trybie § 6 ust. 2 rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 31 stycznia 1931 r. w następującej wysokości: Detaliczna cena zapalek specjalnych z uwzględnieniem jej składowych elementów w złotych:

	„Gabinetowe” za 1 pudełko 200 sztuk zapalek	„Fajkowe” za 1 pudełko 40 sztuk zapalek	„Sztormowe” za 1 pudełko 30 sztuk zapalek
Cena fabryczna P. M. Z.	35,—	8,50	8,50
Prowizja hurtownika	1,—	0,50	0,50
„ detalisty	4,—	1,—	1,—
Cena w detalu za 1 pud.	40,—	10,—	10,—

Zapałki specjalne rozprowadzane są w sposób analogiczny, jak zapałki normalne.

Grzywny i kary umowne przy P. M. T.

W praktyce powstały wątpliwości, czy należy pociągać do odpowiedzialności karnej skarbowej detalicznych sprzedawców wyrobów tytoniowych za takie naruszenie przepisów o monopolu tytoniowym, które według umów zawartych przez Monopol Tytoniowy z wymienionymi sprzedawcami pociągają za sobą obciążenie sprawców karą u-

wowną, jak np.: sprzedaż wyrobów tytoniowych po wyższej cenie niż ustalonej przez Monopol, sprzedaż tych wyrobów w stanie innym niż wypuszczono je do obrotu, brak cennika, szyldu itp.

W związku z tym wynikł pogląd, iż ukaranie takich sprzedawców według odnośnych postanowień prawa karnego skarbowego łącznie z obowiązkiem uszczerbienia przez nich kar umownych stanowi podwójne ukaranie — co jest sprzeczne z naczelną zasadą prawa karnego: „non bis in idem”.

Kara umowna jest odpowiedzialnością czysto cywilną, mającą zastosowanie wyłącznie w stosunkach prywatnoprawnych. Z istoty swej jest to ryczałtowe odszkodowanie za poniesione przez kontrahenta szkody i straty i nie może być uważane za karę w ścisłym tego słowa znaczeniu.

A więc gdyby nawet naruszenie jakiegokolwiek warunku umowy, które obowiązywałoby sprzedawcę do zaplacenja kary umownej, wypełniało stan faktyczny przestępstwa skarbowego, to sprzedawca — winny niedotrzymania tego warunku — oprócz odpowiedzialności karnej skarbowej byłby zobowiązany do zaplacenja kary umownej i to nie stanowiłoby bynajmniej podwójnego ukarania.

W sprawie wykonania ustawy o amnestii

W Nr 48 z roku 1947 „Tygodnika Gospodarczego” w art. pt. „Amnestia w sprawach karno-skarbowych” wyjaśniono m. in., że orzekanie równowartości przedmiotów występku na podstawie art. 20 prawa karnego skarbowego w sprawach o przestępstwa podlegające amnestii jest niedopuszczalne.

W praktyce powstało jednak pytanie, jak należy postąpić w tych przypadkach, gdy orzeczono już równowartość nieujętych przedmiotów występku w sprawie karno-skarbowej podlegającej amnestii w myśl art. 7 ustawy z dnia 22 lutego 1947 r. skoro artykuł ten mówi o darowaniu lub zmniejszeniu do połowy tylko grzywny i kar pozbawienia wolności.

Zdawałoby się, że orzeczoną równowartość nieujętych przedmiotów występku należałoby utrzymać w mocy, gdyż ustawa o amnestii co do darowania lub zmniejszenia kwoty

orzeczonej tytułem równowartości nieujętych przedmiotów występku nie zawiera żadnych przepisów.

Biorąc jednak pod uwagę, że przypadek przedmiotów występku w sprawach o przestępstwa podlegające amnestii orzeka się tytułem środka zabezpieczającego, że orzekana na podstawie art. 20 prawa karno-skarbowego równowartość nieujętych przedmiotów występku z istoty swej nie mogłaby przybrać charakteru środka zabezpieczającego, należy przyjść do wniosku, że we wszystkich sprawach o przestępstwa objęte prawem karnym skarbowym, w których w całości lub w części darowuje się na mocy ustawy o amnestii orzeczone kary, należy odstąpić od ścigania równowartości nieujętych przedmiotów.

W sprawie opłat skarbowych od podań i świadectw.

Opłata skarbową należną od podań, protokółów zastępujących podania, załączników oraz świadectw ma być

uiszczona znaczkami skarbowymi z wyjątkiem tych świadectw, od których opłata przekracza 2.000,— zł. Opłatę skarbową od tych świadectw uiszcza się gotówką w kasie urzędu skarbowego.

Celem uiszczenia opłaty od podania lub protokołu zastępującego podanie, strona powinna nakleić znaczki skarbowe w miarę możliwości na przedniej stronie pisma. Wartość tych znaczków ma się równać sumie opłat przypadających od podania i załączników.

Znaczki skarbowe na podaniu nie powinny być kasowane prywatnie, jeżeli jednak strona już skasowała znaczek umieszczony na podaniu, nie należy żądać powtórnego uiszczenia należnej opłaty.

Wyjaśnienia w sprawach skarbowych

Związek b. Więźniów Politycznych — obowiązek podatkowy.

L. W. Ziembice. Pytanie: Związek b. Więźniów Politycznych założył na tutejszym terenie 2 placówki — zakład fotograficzny i zakład rzeźniczy. Dochód z tych przedsiębiorstw, w myśl statutu, przeznaczony jest na pomoc rodzinom po ofiarach hitleryzmu. Jak przedstawia się sprawa opodatkowania tych przedsiębiorstw podatkiem obrotowym i dochodowym. Ustawa o podatku dochodowym mówi, iż instytucje dobroczynne zwolnione są od podatku dochodowego, lecz opłacają podatek ze swych przedsiębiorstw obliczonych na zysk. Jak interpretuje się „obliczonych na zysk”? Żadne przedsiębiorstwo nie może być obliczone na stratę!

Powołany w zapytaniu przepis dekretu o podatku dochodowym stwierdza, iż od podatku dochodowego wolne są; osoby prawne, których dochód, zgodnie ze statutem obracany jest w całości na cele ogólnej użyteczności, naukowe, oświatowe, kulturalne, sportowe, wyznaniowe, opieki społecznej i dobroczynne; osoby te podlegają jednak obowiązkowi podatkowemu z tej części dochodu, którą uzyskają z przedsiębiorstw obliczonych na zysk.

Jeżeli osoby prawne wśród źródeł przychodów posiadają również przedsiębiorstwa obliczone na zysk, podlegają opodatkowaniu od nadwyżek uzyskanych z przedsiębiorstw, chociażby nadwyżki te łącznie z nadwyżkami z innych źródeł przychodów były zgodnie ze statutem w całości obracane na cele ogólnej użyteczności lub dobroczynne (kryteria omawianego przypadku); ewentualnie podniesione niedobory z innych źródeł przychodów nie podlegają potrąceniu od sumy nadwyżek z przedsiębiorstw.

Dochody uzyskane z innych źródeł niż z przedsiębiorstw podlegają opodatkowaniu w całości, jeżeli obracane są choćby częściowo na inne cele niż wyżej wymienione.

Należy przy tym podkreślić, iż nie uważa się za przedsiębiorstwa w rozumieniu przytoczonych na wstępie przepisów dekretu o podatku dochodowym sporadycznie urządzanych imprez o charakterze rozrywkowym, widowiskowym, sportowym itp., chociażby te imprezy były przedsiębiorstwem dla zysku.

Pojęcie przedsiębiorstwa obliczonego na zysk.

L. W. Ziembice (ciąg dalszy). Jeżeli chodzi o pojęcie przedsiębiorstwa obliczonego na zysk, to należy zwrócić nasamprzód uwagę na postanowienia art. 8 ust. (2) pkt. 3) dekretu o podatku dochodowym stwierdzające, iż źródłem przychodów m. in. są „przedsiębiorstwa”.

Rozporządzenie wykonawcze do dekretu o podatku dochodowym nie zajęło się niestety bliższym określeniem tego pojęcia a w szczególności, w rozumieniu jakich przepisów (podatkowych czy innych), należy uznać dane źródło przychodów za przedsiębiorstwo w pojęciu dekretu o podatku dochodowym.

Obowiązujący dekret np. o podatku obrotowym (jak również ustawa z dnia 4 maja 1938 r. o podatku obrotowym) zerwał z panującymi dotąd w tej mierze zasadniczymi pojęciami, które ujęcie przedmiotu podatkowego sprowadziły

do faktu historycznego, iż istotną cechą określającą obowiązek podatkowy było istnienie zespołu urządzeń techniczno-gospodarczych i praw majątkowych, czyli przedsiębiorstwa.

Przystosowanie tego pojęcia do podatku od obrotu ujawniło, że takie określenie przedmiotu nie jest bynajmniej dla podatku obrotowego istotne i zawiera wewnętrzną sprzeczność.

Ustawodawstwo podatkowe w owym czasie obciąża podatkiem tylko takie przedsiębiorstwa, które w podmiotowym znaczeniu połączone są z działalnością w celu zarobkowym, działalnością obliczoną na zysk. Zarobek może być nieosiągnięty, obliczenie na zysk zawodne, były to okoliczności z punktu widzenia prawa handlowego i podatkowego obojętne, jednakże o przedsiębiorstwie, w rozumieniu tych ustaw, mogła być tylko mowa przy ustalaniu czynności wykonywanej w sposób przemysłowy, tj. mający na celu zarobek lub zysk.

Stąd wynikała cecha stałości zajęcia i pewna suma przedmiotowych znamion w postaci lokalu, personelu, towarów, ksiąg itp., a w każdym razie w postaci pewnych stałych stosunków handlowych, klienteli itd.

Nie ma przedsiębiorstwa, gdy korzyść albo nie jest przewidziana albo zgoła wykluczona, co może mieć miejsce nawet wtedy, gdy poszczególne czynności są odpłatne.

Z takiej istoty przedsiębiorstwa wynika, że nie może być mowy o nim, jeżeli związana z nim działalność nie ma na celu zarobku i nie jest obliczona na zysk, gdy — powtarzamy — korzyść albo nie jest przewidziana albo zgoła wykluczona.

Ułożenie tych czynności bez dalszego faktycznego uzasadnienia doprowadziłoby do stwierdzenia czynności handlowych w każdym przypadku wyzbycia się rzeczy otrzymanych zamiast należnej gotówki, co zdarza się nieradko w środowiskach od wszelkiej działalności kupieckiej dalekich.

Do wniosków powyższych dochodzimy, zestawiając ówczesnie obowiązujące przepisy podatkowe z dotychczasowymi postanowieniami kodeksu handlowego, które określają kupca jako tego, kto w imieniu własnym prowadzi przedsiębiorstwo zarobkowe.

Jeżeli zatem przychylił się do określenia do niedawna obowiązującej ustawy o podatku dochodowym, to choćby z tego względu, iż tam ustawodawca zestawiając bez jakichkolwiek zastrzeżeń w jednym krótkim zdaniu „handlowe i przemysłowe przedsiębiorstwa” stwierdził tym samym wyraźnie, iż nie liczy się z możliwością istnienia przedsiębiorstw, które nie byłyby obliczone na zysk.

Tego rodzaju ujęcie przedsiębiorstw handlowych i przemysłowych jest zresztą zgodne z ich pojęciem powszechnie przyjętym w praktyce jak i w ustawodawstwie, wedle których najistotniejszym znamieniem przedsiębiorstw handlowych i przemysłowych jest właśnie to, że są one jak każdy kupiec obliczone na zysk.

Nie należy przy tych rozważaniach zapominać, że do zaistnienia praktycznej możliwości wymiaru podatku niezbędny jest nie tylko „przedmiot podatku”, ale także „pod-

Zastaw na rzeczach ruchomych ¹⁾

1. *Uwagi wstępne.* Zastaw na rzeczach ruchomych reguluje art. 250—263 prawa rzeczowego. Zastaw daje uprawnionemu (zastawnikowi) możliwość zaspokojenia oznaczonej wierzytelności z rzeczy ruchomej z pierwszeństwem przed wierzycielami osobistymi każdego z nich właściciela (zastawcy). Zastaw służy dla zabezpieczenia wierzytelności. Wierzytelność może być pieniężna lub innego rodzaju, byleby dała się na pieniądze przeliczyć. Wierzytelność może być przyszła lub warunkowa. Przedawnienie wierzytelności nie pozbawia zastawnika możliwości zaspokojenia się z rzeczy oddanej w zastaw. Zastaw zabezpiecza także roszczenia związane z wierzytelnością a w szczególności roszczenie o odsetki nie przedawnione, o zwrot nakładów na rzecz oraz o przyznane koszty. Utrzymuje się on na całej rzeczy aż do zupełnego wygaśnięcia wierzytelności, którą zabezpiecza.

2. *Rodzaje zastawu.* — Rozróżniamy: a) zastaw umowny i ustawowy; b) zastaw zwykły i użytkowy; c) zastaw połączony z posiadaniem rzeczy i bez posiadania rzeczy; d) zastaw na jednej rzeczy i na wielu rzeczach.

Zastaw umowny powstaje przez umowę oraz przeniesienie posiadania, jeśli posiadanie jest konieczne do powstania zastawu. Zastaw ustawowy powstaje skutkiem samego działania ustawy. Przykładem może być tu wynajmujący, któremu służy, celem zabezpieczenia czynszu, ustawowe prawo zastawu na rzeczach wniesionych przez najemcę. — Zastaw użytkowy — w odróżnieniu od zwykłego — pozwala na pobieranie pożytków na poczet wierzytelności zabezpieczonej z rzeczy zastawionej w granicach prawidłowej gospodarki. Występuje on tam, gdzie rzecz przynosi pożytki. Z reguły zastaw jest połączony z posiadaniem przez wierzyciela przedmiotu zastawu. Wyjątkowo może istnieć zastaw bez posiadania rzeczy zastawionej. Przykładem może tu być zastaw rejestrowy, a dalej zastaw ustanowiony dla instytucji kredytowej lub spółdzielczej na rzeczach ruchomych, potrzebnych zastawcy do osobistego wykonywania zawodu. — Zastaw na wielu rzeczach pozwala wierzycielowi na zaspokojenie jego wierzytelności z jednej lub wielu rzeczy według jego uznania aż do całkowitego zabezpieczenia jego pretensji.

3. *Ustanowienie, przeniesienie i wygaśnięcie zastawu.* Do ustanowienia zastawu na rzeczy ruchomej potrzebna

Zastaw na rzeczach ruchomych 2)

jest umowa między właścicielem i wierzycielem oraz — prawie zawsze — przeniesienie posiadania rzeczy na wierzyciela. Przeniesienie posiadania to wydanie rzeczy albo odstąpienie roszczenia wydobywczego lub też ustanowienie wierzyciela posiadaczem z tym, że ktoś inny ma bezpośrednią władzę nad rzeczą jako dzierżyciel. Jednakże przeniesienie posiadania rzeczy nie może w przypadku zastawu nastąpić w ten sposób, że właściciel zatrzyma rzecz u siebie jako dzierżyciel. — Wyjątkowo zastaw powstaje bez ustanowienia posiadania przy zastawie rejestrowym, a dalej można ustanowić zastaw dla instytucji kredytowej lub spółdzielczej z pozostawieniem rzeczy tych właścicielowi — na rzeczach ruchomych, potrzebnych do osobistego wykonywania zawodu a nie będących przynależnością ruchomości, jeżeli rzeczy te zostały oznaczone w sposób trwały i widoczny jako przedmiot zastawu. W przypadku takim umowa o ustanowienie zastawu winna być stwierdzona pismem z datą urzędowo ustaloną.

Jeżeli chodzi o przeniesienie zastawu, stwierdzić trzeba, że zastaw łączy się ściśle z wierzytelnością i nie może być przeniesiony ani obciążony bez wierzytelności, którą zabezpiecza. Natomiast przelew, obciążenie wierzytelności zabezpieczonej zastawem oraz wstąpienie osoby trzeciej w prawa zaspokojonego wierzyciela, powoduje przeniesienie zastawu. Można jednak przenieść lub obciążyć wierzytelność z wyłączeniem zastawu i wtedy zastaw wygasa.

Zastaw wygasa, poza już wymienionym wypadkiem, przez oświadczenie zastawnika, tj. wierzyciela wobec zastawcy, że się prawa wyzbywa; dalej, przez zniszczenie rzeczy, przez wygaśnięcie wierzytelności, przez konfuzję, tj. zjednoczenie się prawa zastawu z własnością, przez zwrócenie przedmiotu zastawu, o ile powstanie zastawu wymaga posiadania rzeczy ruchomych. Gdy prawo zastawu wygaśnie, zastawca może żądać zwrotu rzeczy.

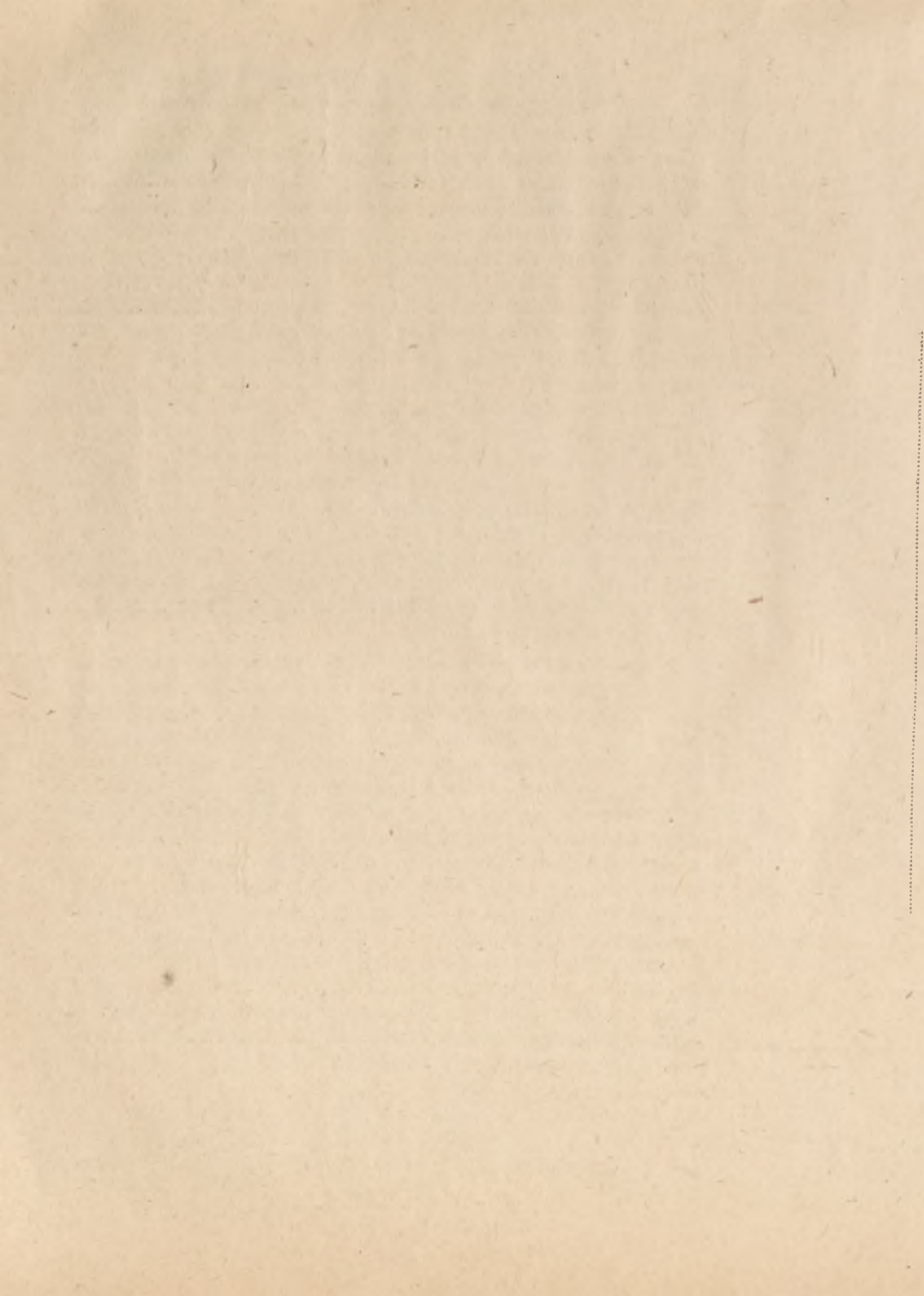
4. *Prawa i obowiązki stron.* — Zastawnik, tj. wierzyciel, obowiązany jest czuwać nad rzeczą oddaną mu w zastaw, jak przechowawca za wynagrodzeniem. Ma on obowiązek złożenia rachunków, gdy zastaw był użytkowy, obowiązany jest zwrócić rzecz zastawcy z wygaśnięciem zastawu. Zastawnik jest z reguły uprawniony do

Zastaw na rzeczach ruchomych ³⁾

posiadania rzeczy, do pobierania pożytku, gdy rzecz oddana w zastaw pożytki przynosi, do zwrotu nakładów i wydatków połączonych z należytem przechowaniem rzeczy wraz z odsetkami, do żądania zwolnienia z zobowiązań, które zastawnik poczynił celem przechowania rzeczy. Zastawnik nie może żądać zwrotu nakładów i wydatków po upływie 6-ciu miesięcy. Zastawnikowi przysługuje prawo zaspokojenia się z rzeczy oddanej w zastaw. Przedawnienie wierzytelności nie pozbawia zastawnika tego prawa. Zaspokojenie zastawnika z rzeczy oddanej w zastaw następuje w drodze egzekucji. Przepisy kodeksu postępowania cywilnego o egzekucji z ruchomości będą miały odpowiednie zastosowanie. Celem prowadzenia egzekucji będzie potrzebny tytuł wykonawczy. Wyjątkowo ustawa pozwala na zaspokojenie w inny sposób, np. instytucjom lombardowym i bankowym. Dalej, jeżeli przedmiotem zastawu są rzeczy zamienne, mające cenę targową lub giełdową, można się umówić, że w razie niedokonania zapłaty w terminie, przejdą one na własność zastawnika w odpowiedniej ilości według cen z dnia, w którym termin ten upłynął.

Zastawca może dokonać zbycia lub obciążenia rzeczy przed wygaśnięciem zastawu. Nieważne też jest zastrzeżenie, przez które zastawca zobowiązuje się względem zastawnika, że nie dokona zbycia lub obciążenia rzeczy. Zastawca, nie będący dłużnikiem osobistym, może niezależnie od zarzutów, jakie mu służą osobiście przeciwko zastawnikowi, zasłaniać się zarzutami, które służą dłużnikowi osobistemu, jak również tymi, których dłużnik zrzekł się po ustanowieniu zastawu. Nie może on jednak powołać się na ograniczenie odpowiedzialności wynikającej z przepisów prawa spadkowego. Jeżeli rzecz oddana w zastaw zostaje narażona na utratę lub uszkodzenie, zastawca może według swego wyboru bądź żądać złożenia jej do depozytu sądowego lub na zachowanie, bądź domagać się jej zwrotu za jednoczesnym ustanowieniem innego zabezpieczenia wierzytelności. Zastawca może żądać zwrotu rzeczy, gdy zastaw wygaś.

Księgowość handlowa ¹⁾

Zasadę powszechnego obowiązku prowadzenia ksiąg przez podatników podatku obrotowego, który to obowiązek nałożony został dekretem z dnia 16 maja 1946 r. o postępowaniu podatkowym (Dz. U. R. P. Nr 27 z r. 1946, poz. 174) wprowadziło w życie rozporządzenie ministra skarbu z dnia 31 października 1946 r. o księgach handlowych, uproszczonych i podatkowych (Dz. U. R. P. Nr 65, poz. 365).

Powszechny obowiązek prowadzenia ksiąg, jak i sposoby udokumentowania dokonywanych w nich zapisów, określone w dekreście o postępowaniu podatkowym oraz w rozporządzeniu o księgach, zmierzają do osiągnięcia prawdy materialnej przy ustalaniu podstawy opodatkowania w podatkach obrotowym i dochodowym.

Wybór systemu ksiąg handlowych.

Wspomniane rozporządzenie, wprowadzając nowe zasady i sposoby prowadzenia ksiąg handlowych, opiera się na delegacji zawartej nie w prawie handlowym, lecz tylko w dekreście o postępowaniu podatkowym, według której ministrowi skarbu w porozumieniu z ministrami: przemysłu oraz aprowizacji i handlu służy prawo, po zasięgnięciu opinii samorządu gospodarczego, Związku Rewizyjnego Spółdzielni Rzeczypospolitej Polskiej oraz jednej z instytucji zajmujących się naukowo zagadnieniami księgowości, wydawania w drodze rozporządzenia przepisów określających jednolicie poszczególne zasady i sposoby prowadzenia ksiąg handlowych nie uregulowane innymi przepisami prawnymi.

Oznacza to całkowity wyłom w dotychczasowym systemie prawnym, który, jeśli chodzi o zasady i sposoby prowadzenia ksiąg handlowych, odsyłał w dużej mierze do obowiązujących przepisów prawa handlowego, zasad księgowości i zwyczajów kupieckich.

Ten system prawny, oparty w swych zasadniczych zrebach na obowiązującym dotąd prawie handlowym, gwarantował przedsiębiorcom znaczną swobodę w prowadzeniu księgowości; w tym kierunku wypowiada się także jurysdykcja a mianowicie, iż podatnicy mogą sobie wybrać taki sposób prowadzenia ksiąg handlowych, jaki uznają dla swego przedsiębiorstwa za wystarczający i właściwy, byleby ten sposób był zgodny z zasadami ustalo-

Księgowość handlowa 2)

nymi w dziedzinie nauki o księgowości i nie wykraczał poza normy określone w obowiązującym kodeksie handlowym.

Tę swobodę prowadzenia księgowości według własnego uznania przedsiębiorcy ogranicza jedynie przepis kodeksu handlowego, który wymaga prowadzenia takiej księgowości, „jaka ze względu na rodzaj przedsiębiorstwa i jego rozmiary jest konieczna celem ujawnienia stanu majątku i interesów handlowych”.

Z tego przepisu wynika tylko to ograniczenie, że sposób prowadzenia księgowości nie jest pozostawiony swobodnemu uznaniu kupca, że nie zależy od jego subiektywnego zdania, zapatrywania i uznania, tylko od warunków obiektywnych. Albowiem „każdemu znawcy księgowości musi być możliwe uzyskanie bez wielkich trudności na mocy zapisów księgowych poglądu na interesy handlowe oraz na położenie majątkowe kupca”.

Nasuwa się jeszcze pytanie, czy brak pewnych zasadniczych ksiąg uzasadnia uznanie ksiąg za nieprawidłowe. Otóż do tego wniosku dojść można tylko w takim przypadku, w którym na podstawie reszty ksiąg nie można było stwierdzić stanu majątkowego i interesów handlowych. Stąd też kodeks handlowy pozostawia kupcom do woli sposób i rodzaj prowadzenia księgowości, bo ona może być tak indywidualna, jak i indywidualne jest przedsiębiorstwo.

Prawo handlowe nie przepisuje szczegółowo rodzaju i urządzenia ksiąg handlowych, jak również jakim systemem rachunkowości należy się posługiwać. Może to być rachunkowość pojedyncza lub podwójna, księgowa, kartkowa itd. W każdym jednak razie kupiec powinien prowadzić księgowość według zasad jakiegoś znanego systemu, gdyż inaczej księgi jego nie ujawniałyby stanu majątku i interesów.

Jeżeli chodzi o rozstrzygnięcie zagadnienia, czy księgowość handlowa powinna być pojedyncza czy podwójna, to spotkamy się dziś jeszcze z argumentami, iż zestawienie tak bilansu jak i rachunku strat i zysków nie wymaga bynajmniej prowadzenia systemu rachunkowości podwójnej, gdyż zestawienia tego można również dobrze dokonać opierając się na księgach systemu pojedynczego.

Wypada z całym naciskiem podkreślić, iż argumenty te stoją w sprzeczności z odnośnymi postanowieniami rozporządzenia normalizacyjnego z dnia 20 kwietnia 1934 r., które wyraźnie wymagają „bilansu” oraz „rachunku strat i zysków” jako części składowych „zamknięcia rachunkowego”.

Istnieje wprawdzie możliwość sporządzenia na podstawie zapisów księgowych systemu pojedynczego wykazu majątkowego oraz obliczenia strat i zysków, jednakże w istocie system ten nie zna wcale ani bilansu ani rachunku strat i zysków jako organicznych i integralnych części składowych księgowości; nadto, jak wspomnieliśmy, rozporządzenie normalizacyjne nie zadowala się zwykłym wykazem majątkowym ani obliczeniem strat i zysków, sporządzonym na podstawie ksiąg handlowych.

Wyciągamy zatem prosty wniosek, iż bilans oraz rachunek strat i zysków istnieje tylko w systemie rachunkowości podwójnej jako integralna część składowa „księgi głównej”, podczas gdy zestawienie majątkowe oraz obliczenie strat i zysków, sporządzone w ramach systemu pojedynczego; niczego nie zamyka.

Jak to wynika z przytoczonego rozporządzenia normalizacyjnego, terminy: „bilans” oraz „rachunek strat i zysków” są określeniami wybitnie technicznymi w ścisłym tego słowa znaczeniu i jako takie znajdują wyraz w nazwach odnośnych kont księgi głównej i jako takimi operuje też kodeks handlowy.

Podmiotowy obowiązek prowadzenia ksiąg handlowych.

Zarówno dekret o postępowaniu podatkowym jak i omawiane rozporządzenie ministra skarbu o księgach wyraźnie precyzują podmiotowy obowiązek prowadzenia ksiąg uproszczonych i podatkowych i to w formie definicji negatywnych, obejmując tym obowiązkiem tę grupę podatników, która nie jest obowiązana do prowadzenia ksiąg handlowych w ścisłym tego słowa znaczeniu.

Ustawodawstwo w sprawach rachunkowości kupieckiej nie jest objęte jednym kompleksem prawnym, jedną ustawą, lecz jest uregulowane całym szeregiem przepisów rozrzuconych w rozmaitych ustawach. Ilość tych przepisów jest bardzo znaczna. Do roku 1939 np. naliczono tych przepisów prawnych ponad 30, jednakże uwzględniając

Księgowość handlowa ⁴⁾

przepisy o księgowości dla instytucyj komunalnych, ubezpieczeń państwowych itp. ilość tych norm prawnych jest znacznie większa.

○ podmiotowym obowiązku prowadzenia ksiąg handlowych stanowią przepisy prawa handlowego oraz szczególne przepisy prawne. W szczególności przepisy prawa handlowego o obowiązku prowadzenia księgowości handlowej według zasad prawidłowej rachunkowości kupieckiej mają zastosowanie do kupców rejestrowych, tj. do kupców prowadzących przedsiębiorstwa w większym rozmiarze, określonym w rozporządzeniu ministrów przemysłu, aprowizacji i handlu oraz żeglugi i handlu zagranicznego z dnia 11 lipca 1946 r. (Dz. U. R. P. Nr 36 z r. 1946, poz. 223 zmienionego rozp. min. przemysłu i handlu z dnia 2. 10. 47 Dz. U. R. P. Nr 73 rok 1947).

Do przedsiębiorstw o większym rozmiarze (obowiązanych do prowadzenia ksiąg handlowych) należą:

1. wszystkie przedsiębiorstwa państwowe i samorządowe oraz pozostające pod zarządem państwowym i samorządowym z mocy przepisów szczególnych w czasie trwania tego zarządu,
2. przedsiębiorstwa przewozowo-ekspedycyjne, przeładunkowe, usług portowych, domy składowe, biura pośrednictwa handlowego, przedsiębiorstwa komisowe, wywiadownie, przedsiębiorstwa wydawnicze i apteki,
3. przedsiębiorstwa, których obrót przewyższa kwotę 12 milionów zł rocznie w stosunku rocznym. Za obrót w rozumieniu rozporządzenia uważa się obrót ustalony ostatecznym orzeczeniem władzy skarbowej do wymiaru podatku obrotowego za ostatni rok, obrót towarowy, osiągnięty ze sprzedaży artykułów objętych scalonym podatkiem obrotowym oraz obrót wolny od podatku obrotowego. Na równi z obrotem ostatecznie ustalonym przez władzę podatkową za ostatni rok należy uważać także obrót wykazany przez podatnika w deklaracjach miesięcznych na zaliczki na podatek obrotowy za rok ostatni lub obrót wykazany przezeń w zeznaniu podatkowym za ten rok.
4. Ulegają zaliczeniu do przedsiębiorstw zarobkowych w większym rozmiarze także przedsiębiorstwa przemysłowe, wyżej niewymienione, jeżeli prowadzący

stawa opodatkowania", o której mowa jest w tytule do art. 14 nowego dekretu o podatku dochodowym.

Zarobkowy charakter przedsiębiorstw, jako naczelną kryterium i naturalna podstawa, musi być stale brany pod uwagę przy rozstrzygnięciu wątpliwości, jakie by poszczególne przepisy dekretu nasuwały w praktyce.

Nie od rzeczy będzie zwrócić również uwagę na okoliczność, iż przedsiębiorstwo w rozumieniu obowiązującego dekretu o podatku obrotowym można określić nadto jako „wykonywanie prywatno-prawnych zawodowych i odpłatnych świadczeń rzeczy lub usług”, co niewątpliwie przy założonym przez Związek b. Więźniów Polit, zakładzie fotograficznym i zakładzie reżenicznym ma miejsce.

Nie należy jedynie mieszać pojęć samego przedsiębiorstwa obliczonego na zysk z przeznaczeniem osiągniętych z przedsiębiorstw zysków na cele przewidziane w statucie.

Ajent handlowy — księgowość.

J. K. Lubań. Pytanie: Uprzejmie proszę o wyjaśnienie, czy tak zwany „ajent handlowy” obowiązany jest prowadzić książki podatkowe, jeżeli tak, to jakiego rodzaju?

Wyczerpujące wyjaśnienie poruszonego zagadnienia wymaga rozstrzygnięcia pytania wstępnego a mianowicie, czy w konkretnym przypadku będziemy mieli do czynienia:

- a) z pośrednikiem handlowym jako zajęciem zawodowym, czy też
- b) z przedsiębiorstwem pośrednictwa handlowego.

Ad. a) Art. 10 pkt. 5 lit. a) (ceny kart rejestracyjnych) dekretu o podatku obrotowym (Dz. U. R. P. Nr 3, poz. 23 z r. 1946) zna pojęcie „pośrednika handlowego” jako zajęcie zawodowe wykonywane *osobiście* bez utrzymywania biura i pomocników, a więc bez utrzymywania biura mającego organizację w rozumieniu obowiązujących w tej mierze przepisów i zwyczajów dotyczących dziedziny organizacji przedsiębiorstw.

Na podkreślenie zasługuje okoliczność, iż używanie przez ajenta handlowego części mieszkania prywatnego na „kancelarię” w celu załatwienia jedynie korespondencji biurowej sensu stricto, a zatem nie mającej cech czynności handlowej, nie nadaje kancelarii charakteru „biura” w rozumieniu § 55 rozporządzenia wykonawczego do wskazanego wyżej art. 10 dekretu o podatku obrotowym.

Jeżeli chodzi o elementy pojęcia „pośrednictwa handlowego” odsyłamy Szanownych Czytelników do art. Z. Mielcarzewicza w Nr 39 „Tygodnika Gospodarczego” z r. 1947 na str. 361 p. t. „Przedstawiciele handlowi a podatki”.

Odnosnie rodzaju ksiąg, do których prowadzenia obowiązany będzie pośrednik handlowy, o którym wyżej mowa, radzimy zwrócić się (z ostrożności procesowej) o rozstrzygnięcie do właściwej władzy podatkowej; albowiem postanowienia § 24 rozporządzenia ministra skarbu z dnia 31 października 1946 r. o księgach handlowych, uproszczonych i podatkowych, dotyczące podmiotowego obowiązku prowadzenia *ksiąg uproszczonych* wymieniają jedynie podatników prowadzących „przedsiębiorstwa”, postanowienia zaś rozdziału 3 tegoż rozporządzenia o księgach *podatkowych* nie przewidują obowiązku prowadzenia tychże ksiąg dla podatników wykonujących pośrednictwo handlowe.

Pośrednik handlowy, którego obrót przewyższa nawet kwotę 12 milionów zł w stosunku rocznym, nie jest również obowiązany do prowadzenia ksiąg handlowych, gdyż nie prowadzi „przedsiębiorstwa” w rozumieniu § 1 lit. c) rozporządzenia ministrów przemysłu, aprowizacji i handlu oraz żeglugi i handlu zagranicznego z dnia 11 lipca 1946 r. w sprawie określenia przedsiębiorstw prowadzonych w większym rozmiarze (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 223 z r. 1946 i rozp. z dnia 4. 10. 1947)

Ad b) Stosownie do postanowień § 55 rozporządzenia wykonawczego do art. 10 pkt. 5 dekretu o podatku obrotowym, zajęcie pośrednictwa handlowego, wykonywane przy utrzymywaniu biura i pomocników, jest przedsiębiorstwem w rozumieniu dekretu o podatku obrotowym, za czym podpada pod postanowienia § 1 lit. b) („biura pośrednictwa handlowego”) rozporządzenia z dnia 11 lipca 1946 r. w sprawie określenia przedsiębiorstw prowadzonych w większym rozmiarze i uważane jest bez względu na wysokość obrotu za przedsiębiorstwo zarobkowe, prowadzone w większym rozmiarze.

Biuro takie obowiązane jest do prowadzenia *ksiąg handlowych* zgodnie z przepisami kodeksu handlowego i in-

nymi przepisami prawnymi a także z zasadami księgowości (art. 85 dekretu o postępowaniu podatkowym).

Sprzedaż przedmiotów majątkowych.

J. K. Lubań.

Pytanie: Wykonałem kilka krosen tkackich sposobem gospodarczym. Warsztaty te miały być użyte w tkalni. W międzyczasie warsztaty okazały się zbędne; zapytuję, czy mogę je sprzedaż ewentualnie wydzierżawić za opłatą. Czy taka manipulacja jest dozwolona i czy urzędowi skarbowemu należy się jaka opłata od 1) sprzedaży, 2) od wydzierżawienia.

Z przedstawionego stanu faktycznego należy wnosić, iż chodzi tu o sprzedaż przedmiotów majątkowych znaną dekretem o podatku dochodowym (art. 8) jako jedno ze źródeł przychodów, z którego nadwyżka podlega podatkowi dochodowemu.

Okoliczności sprawy wskazują na to, iż zamierzona sprzedaż przedmiotów majątkowych nie będzie uwarunko-

wana charakterem spekulacyjnym transakcji — tak jak to przewidują postanowienia ust. (4) lit. d) wskazanego art. 8 — lecz raczej będzie mogła być potraktowana jako sprzedaż części przedsiębiorstwa.

Nadwyżką ze sprzedaży będzie w omawianym przypadku różnica między ceną uzyskaną ze sprzedaży przedmiotów a rzeczywistą ceną ich wytworzenia, jeżeli tej ceny wytworzenia nie będzie można ustalić, władza podatkowa ustali ją na dzień wytworzenia po zasięgnięciu opinii biegłych.

Należy podkreślić, iż ewentualnie powstały niedobór ze sprzedaży (sprzedaż ze stratą) nie ulegnie potrąceniu od sum nadwyżek z innych — podlegających podatkowi — źródeł przychodów, które podatnik mieć może.

Wydzierżawieniu omawianych przedmiotów nie stoi nic na przeszkodzie; nadwyżka z tego tytułu podlega opodatkowaniu podatkiem dochodowym w świetle postanowień art. 8 ust. (2) pkt. 7) dekretu o podatku dochodowym oraz § 20 rozporządzenia wykonawczego do tegoż dekretu.

Zajęcia uboczne — opłata dodatkowa pracodawcy.

M. N. Sosnowiec. Pytanie: Jestem pracownikiem w . . . . . W dwóch sklepach prowadzę księgowość. Obecnie właściciele tych przedsiębiorstw otrzymali nakaz płatniczy na uiszczenie dodatkowej opłaty od wynagrodzeń w wysokości 200 względnie 100 zł miesięcznie. Czy to jest słuszne?

Poruszone zagadnienie omówione zostało w sposób nader wyczerpujący w Nr 47 „Tygodnika Gospodarczego” str. 427—429 z r. 1947 p. t. „Zajęcia uboczne księgowych”; wyjaśnienia tam zawarte mają odpowiednie zastosowanie w omawianym przypadku.

Ze sposobu przedstawienia stanu faktycznego należy wnosić, iż żądanie władzy podatkowej jest uzasadnione. Nie wydaje się natomiast ściśle podanie wysokości opłaty dodatkowej w kwocie zł 100 miesięcznie; miesięczne bowiem opłaty dodatkowe wynosić mogą li tylko: zł 200, 125, 75 i 20. W tej mierze patrz Tab. B. „Tabele Podatkowych” p. t. „Jak obliczać podatki” — wydawnictwo księgarni Zdzisław Gustowski, Poznań, ul. Wielka 10. Tabele te otrzymać można w każdej księgarni.

Zygmunt Mielcarzewicz

Bezpieczeństwo i higiena pracy

(dokończenie)

W dalszym ciągu artykułu pod tym samym tytułem w numerze 1 „Tygodnika”, z br. omawiać będę wymogi w zakresie budowy, utrzymania i obsługi urządzeń technicznych w zakładach pracy:

Wszelkiego rodzaju koła zębate, znajdujące się ponad podłogą do wysokości 2-ch metrów, powinny być ze wszystkich dostępnych stron zabezpieczone trwałymi osłonami. Koła zębate znajdujące się na wysokości wyższej niż 2 metry powinny być ogrodzone z boków oraz od strony ich obwodów.

Pędnie są jednym z elementów stanowiących częste źródło wypadków. O ile źródło siły, a więc silnik lub inna maszyna robocza, wprawia w ruch kilka pędni, wówczas powinny być zainstalowane urządzenia, umożliwiające wyłączenie poszczególnych pędni od pędni głównej. Pędnia główna zatrzymuje się zwykle wskutek unieruchomienia silnika. Jeżeli jednak silnika nie da się niezwłocznie zatrzymać w razie zaistniałej potrzeby, wówczas musi być również urządzenie do wyłączenia pędni głównej od silnika.

Dużą uwagę należy zwrócić na zakaz wykonywania jakichkolwiek czynności przy pędniach w czasie ich ruchu. Dotyczy to oczywiście nie tylko pędni samych, lecz i pasów, taśm i innych urządzeń mechanicznych. Dla celów zrzucania lub nakładania pasów powinien być używany specjalny drążek z hakiem tej długości, aby w momencie nakładania pasa dolny koniec krążka nie znajdował się w większej odległości od podłogi niż pół metra. Wynika z tego, że najkrótszym przepisowym drążkiem byłby taki, którego długość byłaby najwyżej o 50 cm mniejsza od wysokości, na której znajduje się nakładany lub zrzucany pas. Pasy zruczone z pędni powinny być zawieszane na specjalnych hakach, przymocowanych do sufitów lub ścian w ten sposób, aby nie stykały się z będącą w ruchu pędnią. Ponieważ zarówno pędnie jak ich pomocnicze części przedstawiają duże niebezpieczeństwo wypadkowe, do robót wszelkich związanych z ich obsługą lub reperacją powinni być wyznaczeni specjalni stali pracownicy, dostatecznie obznajmieni z tego rodzaju pracami.

Budowa i utrzymywanie wszelkiego rodzaju urządzeń elektrycznych powinna być przeprowadzona w ten sposób, aby zapobiegała mogącym się wydarzyć wypadkom. Sprawa ta wymaga dużej wnikliwości, gdyż wypadek spowodowany wadliwymi instalacjami elektrycznymi ma zwykle poważne następstwa, z reguły dwa: porażenie prądem pracownika albo pożar na skutek krótkiego spięcia. Przy budowie wszelkiego rodzaju urządzeń elektrycznych przestrzegać należy odpowiednich norm, wydanych przez powołane do tego władze lub instytucje (w okresie przedwojennym normy były wydane przez Stowarzyszenie Elektryków Polskich S. E. P.). Na marginesie urządzeń elektrycznych dodać należy, że cały szereg przepisowo wykonanych instalacji powoduje niejednokrotnie wypadki wskutek wadliwej lub niedbałej konserwacji. Dotyczy to specjalnie bezpieczników (druutowanych), pokryw, w miejscu łączenia się przewodów elektrycznych, uszkodzonych uziemień silników, uszkodzonych opravek żarówek itp.

Ciała żrące, trujące lub też o specjalnie wysokiej temperaturze powinny być umieszczone w zbiornikach lub przewodach szczelnych i odpowiednio izolowanych tak, aby nie narażać pracowników na zetknięcie się z nimi. Konieczne jest przewidzieć urządzenia zabezpieczające dla odparowania ewentualnego nadmiaru tego rodzaju ciał w zbiorniku. Wszelkiego rodzaju zawory i kurki muszą posiadać oznaczenie położenia dla zamknięcia lub otwarcia przewodów.

Wszelkiego rodzaju koleje i kolejki szynowe i linowe, mogące przy ich eksploatacji stanowić niebezpieczeństwo dla pracowników powinny być zbudowane i eksploatowane zgodnie z obowiązującymi przepisami dla tych urządzeń.

Transport jest zwykle punktem niewralgicznym każdego zakładu pracy a specjalnie tych zakładów, gdzie odległość poszczególnych pomieszczeń lub oddziałów od innych jest dość duża. Specialnej uwagi wymaga transport wszelkiego rodzaju zbiorników i naczyn pod ciśnieniem, jak również ciał wybuchowych, trujących lub żrących. Dla zachowania wówczas specjalnych środków ostrożności konieczne jest,

aby transportujący zdawał sobie sprawę z tego, jakie przedmioty transportuje i żeby był dostatecznie obznajmiony z koniecznymi do zachowania środkami bezpieczeństwa.

Transport samochodowy na terenie zakładu pracy odbywać się powinien oczywiście zgodnie z przepisami o ruchu samochodowym z tym, że kierowca powinien uwzględnić te specyficzne cechy i niespodzianki, jakie mogą go oczekiwać w trakcie jazdy na terenie zakładu pracy, gdzie siłą rzeczy każdy z pracowników czuje się bezpieczniejszym niż np. na jezdni ulicy. Transport konny z punktu widzenia technicznego powinien być zorganizowany w ten sposób, aby pojazd konny nie stanowił niebezpieczeństwa dla innych pracowników, jak również dla powożącego. W tym celu nośność każdego wozu powinna być uwidoczniiona na tabliczce i nie przekraczana przy ładowaniu. Ciężarowy wóz konny powinien być zaopatrzone w odpowiednie hamulce, siedzenia dla obsługi wozu i oparcia dla nóg oraz urządzenia do wsiadania i wysiadania. Obsługę ciężarowych wozów konnych wolno jest powierzyć tylko obznajmionym z tym pracownikom.

Największą jednak ilość wypadków powoduje transport ręczny i jemu poświęcają przepisy bezpieczeństwa znaczną uwagę.

Transport, który z uwagi na rodzaj przedmiotów transportowanych lub z uwagi na warunki, w jakich się odbywa, można określić jako niebezpieczny — powinien zawsze odbywać się pod fachowym kierownictwem jednego wykwalifikowanego pracownika. Niedozwolone jest przy transporcie ręcznym przekraczać fizyczne możliwości pracownika. Jako normę na jednego pracownika przy dźwiganiu lub przenoszeniu ciężarów ustalono ciężar 50 kg. Odchylenia od tej normy, jednakże nie więcej niż dwukrotnie (do 100 kg) dopuszczalne jest jedynie w niektórych wypadkach, gdzie ma się do czynienia ze specjalistami w tym dziale pracy, odpowiednio silnymi fizycznie, jak np. tragarze lub pracownicy w portach, na budowlach itp. Przytoczone przeze mnie wyżej normy odnoszą się jedynie do mężczyzn powyżej 18-tu lat. Ręczne dźwiganie i przenoszenie ciężarów przekraczających jedną tonę dopuszczalne jest tylko wtedy, gdy względy techniczne nie pozwalają na zastosowanie transportu mechanicznego.

Składanie i magazynowanie — to jeden z elementów transportu. Przechowywane w magazynach materiały nie mogą ciężarem swym przekraczać granic wytrzymałości części budynku przeznaczanego na magazyn, przy czym dopuszczalne normy obciążenia powinny być uwidocznione w każdym wypadku przy pomocy odpowiednich napisów. Dość kłopotliwe jest składowanie ciał sypkich i tu trzeba zwrócić specjalną uwagę dla zachowania odpowiedniej wysokości stert lub stosów, umieszczenia zasoród i podóbr. Niedozwolone jest wchodzenie pracowników na zwały materiałów sypkich, mogących im grozić zasypaniem.

W niektórych zakładach pracy, ze względu na ich charakter, prowadzone są roboty, przedstawiające specjalne niebezpieczeństwo dla pracujących. Do robót takich należy zaliczyć te, które prowadzone są wewnątrz jakichś kanałów, studni lub zbiorników, w których znajdują się mogą gazy duszące, trujące lub wybuchowe. Do nich zaliczamy również roboty z płynami żrącymi lub gorącymi. Rodzaj tych robót może być różnorodny i trudno jest z góry przewidzieć, jakiego rodzaju zabezpieczenie należałoby zapewnić pracownikom. Z tych względów, ponieważ nie można liczyć na to, że każdy z pracowników jest dostatecznie uświadomiony o grożącym mu niebezpieczeństwie, prace takie mogą być wykonywane tylko pod stałym i bezpośrednim nadzorem osoby dostatecznie zorientowanej w rodzaju wykonywanych robót, jak również uświadomionej co do środków bezpieczeństwa, jakie należy przedsięwziąć. Prowadzacy te roboty powinien w pierwszym rzędzie wkończystać stojące do jego dyspozycji urządzenia bezpieczeństwa oraz odzież ochronną a następnie obznajmić pracujących z niebezpieczeństwem, które im ewentualnie może grozić. Do tych środków zabezpieczających należałoby: maski przeciwgazowe, aparaty tlenowe, pasy i liny bezpieczeństwa, odpowiednie lampy bezpieczeństwa, skafandry,

lewary bezpieczeństwa, hełmy, okulary, ekrany itp. Rzeczą nadzorującego roboty jest umiejętne zastosowanie odpowiednich środków ostrożności.

A teraz poświęcimy trochę miejsca dla omówienia ostatniego działu przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy a mianowicie środków ochrony i higieny osobistej pracowników.

Jednym ze środków ochronnych pracownika jest jego odzież ochronna. Należy odróżniać odzież ochronną od odzieży roboczej. Odzież robocza jest to po prostu ubiór do pracy, mający na celu zaoszczędzenie normalnie używanej garderoby. Natomiast odzież ochronna jest tą odzieżą, którą pracodawca obowiązany jest dostarczyć pracownikowi dla zabezpieczenia go przed specjalnymi uciążliwościami, na które przy pewnego rodzaju pracach jest narażony, jak np.: oparzenie, zatrucie, zakażenie, przemoczenie, nadmierne ciepło itp. W zależności od rodzaju pracy, którą określimy jako uciążliwą, odzież ochronną będzie specjalne ubranie albo nakrycie głowy lub odpowiednie rękawice, obuwie, fartuchy, nagolenniki itd.

Dla zabezpieczenia wzroku pracowników przed odblaskiem, przed odpryskami, pyłem lub szkodliwymi gazami, używane są maski ekrany, okulary lub hełmy. Wybór odpowiedniego zabezpieczenia jest rzeczą wyjątkowo ważną. Sam wybór nie decyduje jednak, gdyż w ślad za tym musi iść wykorzystanie we właściwy sposób odpowiedniego zabezpieczenia. Przykładowo: przy spawaniu elektrycznym, nawet nie spawacz wie, że stosuje się ekran dla zabezpieczenia wzroku pozostałych pracowników, zaś spawający używa maskę z umieszczonymi w niej okularami z ciemnego szkła. Wybór został więc dokonany w sposób prawidłowy. Jeżeli jednak ekran lub ekrany będą wadliwie ustawione, to oczywiście nie odegrają one najmniejszej roli jako zabezpieczenia.

Przy nadmiernym hałasie lub wstrząsach towarzyszących pracy należy zabezpieczyć odpowiednim sprzętem ochronnym słuch pracowników. Dla ochrony narządów oddychania pracowników, pracujących w specjalnej atmosferze służą będą: maski, respiratory, aparaty tlenowe oraz hełmy z przewodami doprowadzającymi powietrze. Dla zabezpieczenia rąk pracowników przeciw uszkodzeniom na skutek czynników mechanicznych lub chemicznych należy używać odpowiedniego typu rękawic ochronnych a w razie potrzeby, gdy wpływ tych czynników na ręce mimo wszystko istnieje, należy pracownikom dostarczyć odpowiednie środki medyczne, jak kremy lub maści ochronne.

O ile w niektórych oddziałach pracy nie da się w poszczególnych wypadkach uniknąć pewnego nieporządku lub brudu, związanego z wykonywaną pracą, o tyle cztery pomieszczenia w każdym zakładzie pracy powinny stać powyżej z punktu widzenia higieny i czystości. Będą nimi: jadalnia, umywalnia, szatnia i ustępy. Pomieszczenia te nie tylko powinny istnieć, ale powinny być usytuowane w ten sposób, aby mogły być racjonalnie wykorzystane. Nie racjonalny byłby np. taki układ, gdyby robotnik brudny wchodził najpierw do jadalni, a następnie do umywalni lub ustępu. Po pracy pracownik powinien mieć możliwość najpierw umycia się, następnie przebrania, a wreszcie spożycia posiłku. Jeżeli dotyczy to będzie przerwy w czasie pracy, to z uwagi na jej długość najczęściej pracownik przebrać się nie będzie. W każdym bądź razie musi mieć możliwość przed posiłkiem umycia rąk.

Urządzenie jadalni obowiązuje w zakładach zatrudniających od 20 pracowników wwyż. Jadalnia musi znajdować się bez względu na ilość pracowników wówczas, gdy w czasie pracy robotnicy są narażeni na zetknięcie się z materiałami trującymi lub specjalnie brudzącymi. W każdej jadalni powinna być odpowiednia ilość stołów i siedzeń oraz urządzenie do podgrzewania posiłków. Jadalnia powinna być odpowiednio oświetlona, przewietrzona, a w porze zimowej dostatecznie ogrzewana.

W każdym zakładzie pracy, bez względu na ilość zatrudnionych, muszą znajdować się umywalnie z wodą bieżącą i odpływem brudnej wody na zewnątrz. Umywalnia powinna być zaopatrzona w mydło i ręczniki. Ilość czystej wody bieżącej oblicza się minimalnie w ilości 10 litrów na dzień

pracy i pracownika. Ilość kurków przy umywalniach powinna wynosić co najmniej jeden na 10-ciu pracowników jednocześnie zatrudnionych, a przy pracach specjalnie brudzących jeden na 5-ciu. W porze zimowej umywalnia powinna być ogrzewana. Pracownicy narażeni na zetknięcie z materiałami specjalnie brudzącymi lub trującymi powinni mieć udostępnioną w umywalniach wodę bieżącą ciepłą o temperaturze 35°C w ilości co najmniej 5 litrów na osobę i jeden dzień pracy, szcztłki i inne środki niezbędne do oczyszczenia. Pracownicy zatrudnieni przy wspomnianych wyżej pracach brudzących muszą mieć udostępnione co najmniej raz na tydzień bezpłatne korzystanie z kąpeli lub ciepłego natrysku. Zakłady zatrudniające powyżej 100-tu pracowników bez względu na rodzaj produkcji powinny mieć własne urządzenia kąpielowe, z których każdy pracownik mógłby bezpłatnie korzystać co najmniej raz w tygodniu.

Szatnia powinna w zasadzie stanowić oddzielne pomieszczenie, w którym ustawione byłyby szafki na odzież. Szafki powinny być zamykane, posiadać otwory wentylacyjne, mieć przegrodę na odzież domową i roboczą i półeczkę na nakrycie głowy. Minimalny wymiar szafek powinien wynosić 35×35×180 cm. Wysokość samej szatni musi wynosić co najmniej 3 m, a powierzchnia na każdego z zatrudnionych jednocześnie pracowników nie może być mniejsza niż 0,5 metra². Szatnia powinna być dostatecznie wentylowana a w porze zimowej ogrzewana. Dla pracowników, zatrudnionych przy pracach z materiałami silnie brudzącymi, zakażonymi lub trującymi powinno być przeznaczony oddzielne pomieszczenie na odzież ochronną i roboczą, z którego po przejściu przez umywalnię powinien pracownik mieć dostęp do drugiej szatni, w której mieściłaby się tylko odzież domowa.

W każdym zakładzie pracy powinny znajdować się ustępy dla pracowników oddzielne dla kobiet i mężczyzn. Ustępy muszą być zabezpieczone przed opadami atmosferycznymi, utrzymywane w stanie dostatecznej czystości i systematycznie dezynfekowane. Ustępy powinny być spłókiwane wodą, odpowiednio oświetlone i przewietrzane. Na każdym 35-ciu pracowników mężczyzn powinno przypadać co najmniej jedno miejsce ustępowe. Również jedno miejsce ustępowe powinno przypadać na każde 25 pracownic kobiet. Przy robotach prowadzonych poza terenem zakładu pracy, co ma miejsce najczęściej w przemyśle budowlanym, winien być urządzone ustępy, o ile zatrudnionych jest więcej niż 10-ciu pracowników, a roboty mają trwać dłużej niż jeden miesiąc. Dla dopełnienia wymogów higieny w pomieszczeniach pracy powinny być ustawione w odpowiedniej ilości soplawczki, dostatecznie często oczyszczane i dezynfekowane.

Przy robotach prowadzonych przez przeciąg dłuższy niż jednego tygodnia na otwartym powietrzu powinien pracodawca dostarczyć pracownikom odpowiednie pomieszczenia dla schronienia się przed opadami atmosferycznymi, zmiany odzieży oraz podgrzewania posiłku.

Każdy zakład pracy powinien być zaopatrzonej w dostateczną ilość wody do picia o odpowiedniej jakości. Zbiorniki dla wody należy zabezpieczyć przed zakażeniem lub zanieczyszczeniem. Nad kurkiem wody do picia powinien być umieszczony odpowiedni napis. Dla pracowników zatrudnionych stale w wysokiej temperaturze, zamiast wody powinny być dostarczone inne napoje, jak kawa, herbata itp.

Dla wykonywania robót w pozycji siedzącej pracodawca powinien ustawić odpowiednią ilość siedzeń z oparciem. Dla pracowników, zatrudnionych stale w pozycji stojącej, należy ustawić siedzenia odpoczynkowe dla wykorzystania krótkich przerw podczas pracy.

Na tym kończąc omówienie najważniejszych wymogów w stosunku do pracowników, wynikających z przepisów o bezpieczeństwie i higienie pracy, wyrażam pogląd, że stałyby się one martwą literą, gdyby nie dobra wola, pomysłowość i inicjatywa poszczególnych kierowników zakładu i członków rad zakładowych, mających za zadanie dbałość o możliwie bezpieczne i higieniczne warunki pracy pracowników podległych ich pieczy.

inż. T. Skusiewicz

Poradnik księgowego

M. S. — Warszawa. — Władze skarbowe uznały prowadzone księgi handlowe przedsiębiorstwa (spółki z o.o.) za nieformalne i na skutek takiej decyzji założono nowe księgi, sporządzając inwentarz jako punkt wyjściowy. W inwentarzu po stronie pasywów umieszczono kapitał zakładowy, wierzycieli oraz kapitał rezerwowy (ten ostatni w 1946 r. na podstawie § 28 Rozporządzenia Ministra Skarbu, zamieszczonego w Dz. U. R. P. nr. 3 z 1947 r. poz. 13). W końcowym rezultacie powstała nadwyżka przy porównaniu stanu czynnego z biernym a mianowicie przewaga aktywów nad pasywami.

Jak należy potraktować tę nadwyżkę? Czy można ją przyjąć jako rezerwę kapitałową czy też jako zwiększenie kapitału zakładowego?

Wspomniany paragraf 28 Rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 6. 12. 46 r. w sprawie wykonania dekretu o podatku dochodowym naszym zdaniem nie ma w omawianej sprawie zastosowania, bowiem dotyczy on wyłącznie ustalenia kapitału zakładowego dla celów obliczenia wynagrodzenia osób, biorących udział w zarządzie przedsiębiorstwa.

Jeżeli księgi handlowe zostały przez władze skarbowe odrzucone, sporządzamy z nowym okresem inwentarz, który po uwzględnieniu poprawek wyprowadzi nam w zestawieniu kapitał zakładowy. Gdyby wyprowadzony kapitał nie pokrywał się ze zgłoszonym swego czasu do rejestru handlowego, należy dokonać odpowiedniej zmiany w rejestrze handlowym. Tym samym nie zaistnieje żadna nadwyżka, o której Pan wyżej wspomina.

S. S. - Miłecz. — W sprawie raportów kasowych zwanych również sprawozdaniami kasowymi wyjaśniamy, że rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 31. 10. 1946 r. o księgach handlowych, uproszczonych i podatkowych (Dz. U. R. P. nr. 65/46 poz. 365) mówi wyraźnie, iż prowadzący księgi handlowe obowiązani są sporządzić dzienny raport

kasowy, który może być sporządzany na osobnych kartach albo w księdze kasowej. Istnieje zatem pełna swoboda w wyborze techniki sporządzania dziennego sprawozdania kasowego, tj. przy posługiwaniu się tzw. raportem albo księgą kasową.

C. O. - Nowa Sól. — Jakiego rodzaju wydatki księgować należy pod naprawę i konserwację i co ściśle określać należy pod mianem inwestycji?

Do składników inwestycyjnych zaliczamy wszelkie środki majątkowe przedsiębiorstwa, które mają charakter stałego użytku, tj. na przeciąg kilku, kilkunastu — albo kilkudziesięciu lat. W schemacie bilansu przedsiębiorstwa państwowego i pozostających pod zarządem państwowym znajdują się one po stronie aktywów na pierwszym miejscu pod nazwą majątku stałego. W zestawieniu majątku stałego odróżnia się oddzielnie składniki inwestycyjne gotowe i użytkowane oraz składniki inwestycyjne rozpoczęte, które jako nieukończone nie stanowią środków użytkowych. Ponadto składniki inwestycyjne podzielić możemy na rzeczowe i nierzeczowe.

Zakwalifikowanie pewnego wydatku pod naprawę czy konserwację nie jest zależne od wysokości poniesionego wkładu. Wykładnią na tym miejscu jest utrzymanie źródła dochodu w stanie użytkowym. Jeżeli więc dokonamy ulepszenia źródła dochodu lub jego powiększenie, co ma i zastosowanie do składników inwestycyjnych, wówczas stwarzamy odmienną wartość danego składnika, i należy tego rodzaju wydatek potraktować jako inwestycję.

2. Jaki mnożnik należy stosować przy odpisach na poniemieckie składniki stałe?

Dla przedsiębiorstwa państwowego są ustalane wytyczne przez władze nadrzędne i w tej sprawie należałoby się zwrócić do miarodajnych w tym względzie czynników.

Wysokość opłaty za stałą prenumeratę Tygodnika jest podawana w każdym numerze na ostatniej stronie.

Sprawy ułatwień przy realizacji kredytów inwestycyjnych

Centralny Urząd Planowania okólnikiem z dnia 12 grudnia br. upoważnił swoje Biura Regionalne do:

- 1) wyrażania zgody na wnioski banków finansujących w przedmiocie przenoszenia sum kredytów, przewidzianych na określone prace inwestycyjne, zawarte w rozdzielnikach, z jednej pozycji rozdzielnika na drugą pozycję tego samego inwestora,
- 2) zmian u tego samego inwestora tytułów inwestycyjnych, o ile nowowprowadzana inwestycja jest już rodzajowo przewidziana w planie inwestycyjnym,
- 3) zmiany inwestorów w ramach paragrafu części 25 planu.

Wszystkie powyższe przeniesienia mogą być dokonywane w ramach kredytów, przewidzianych w tym samym paragrafie planu inwestycyjnego. W wypadkach konieczności przeniesienia kredytów pomiędzy paragrafami wymagana jest zgoda CUP, z wyjątkiem kredytów cz. II, do których ma zastosowanie uchwała Komitetu Ekonomicznego R. M. z 19. IX. 47 r., w sprawie uelastycznienia techniki finansowania inwestycji przemysłowych.

Udzielenie Biurom CUP tych uprawnień nastąpiło w porozumieniu z Dep. Obrotu Pieniężnego Ministerstwa Skarbu i to w odniesieniu do kredytów inwestycyjnych na rok 1947, których wykorzystanie dopuszczalne jest, jak wiadomo, do 31 marca 1948 r.

Komunikaty i różne wiadomości

Tworzenie central handlowych prywatnego przemysłu

Pierwszą centralą handlową prywatnego przemysłu utworzoną przez samorząd gospodarczy było Centralne Biuro Zamówień Branży Motoryzacyjnej, które obecnie przekształciło się w Centralę Handlowo-Techniczną Rzemiosła i Prywatnego Przemysłu Metalowego i Elektrotechnicznego. Na polecenie Ministerstwa Przemysłu i Handlu pod koniec roku ubiegłego zostały utworzone dwie centrale w przemyśle papierniczym w Warszawie i włókienniczym (w Łodzi).

Ministerstwo P. i H. podkreśla, że nie jest intencją Ministerstwa zmonopolizowanie zbytu wyrobów prywatnego przemysłu, a jedynie zabezpieczenie w miarę potrzeby należytej dystrybucji wyrobów wytworzonych z surowców

deficytowych. Ważnym zadaniem central będzie również służyć rozwojowi eksportu prywatnego przemysłu, jak również importowi dóbr inwestycyjnych i surowców.

SZCZECINA SORTOWANA

Izba Przemysłowo-Handlowa w Poznaniu zawiadamia, że na podstawie uzgodnienia z firmą „Jan Postuszny — Sortownia włosa zwierzęcego i odpadków skór wyprawnych, Poznań, Piątkowo” — firma ta będzie dostarczała szczecińską sortowaną z fabryk Centrali Odpadków w Łodzi znajdujących się w Nowej Soli i Bytomku Nadodrzańskim za pośrednictwem swojej składnicy dla przedsiębiorstw przemysłowych prywatnych po cenie cennika fabrycznego plus 6% marży zarobkowej (zamiast 12%).

Zainteresowane przedsiębiorstwa winny swoje zapotrzebowania przysyłać przez Izbę Przemysłowo-Handlową w Poznaniu, ul. Mickiewicza 31 — Wydział Przemysłowy.

Szczegółowy cennik jest do obejrzenia w Wydziale Przemysłowym Izby Przemysłowo-Handlowej.

Ścinki z blach czarnych.

Centrala Żelaza i Stali w Katowicach zawiadamia o możliwościach nabycia z huty „Katarzyna” ścinków z blach czarnych o grubości od ok. 0,40 mm — 2 mm i szerokościach od 100 mm w górę.

Ścinków takich może huta dostarczyć ok. 30 ton miesięcznie. Cena wynosi ok. 40% poniżej ceny za blachy wymiarowe. Szczególnie fabryki i warsztaty wyrabiające okucie, lub galanterię żelazną itp. winny wykorzystać tę okazję i nabyć oferowane ścinki poza kontyngentem po znacznie obniżonej cenie.

Kreda i szkło wodne.

Izba Przemysłowo-Handlowa w Poznaniu podaje do wiadomości, że:

- a) zakłady przemysłowe, zainteresowane nabyciem kredy strąconej mogą ją nabyć bezpośrednio (jako artykuł nieregulamentowany) w fabryce chemicznej, Kijowski i Scholtze, Warszawa, ul. Siarczana 6 — w cenie 80,— zł za 1 kg loco magazyn wytwórni.
- b) została uruchomiona fabryka chemiczna J. Karczewski w Warszawie, ul. Górczewska 53, która sprzedaje szkło wodne w nieograniczonej ilości.

Pierścienie tłokowe.

Centralne Biuro Zamówień Branży Motoryzacyjnej w Warszawie, Aleje Jerozolimskie nr 45 oferuje pierścienie tłokowe, wykonane z żeliwa odrodkowo — lanego, podlegającego obróbce termicznej

Średnica nominalna pierścienia „D”		Cena za 1 szt. pierścienia		U w a g i
od	do	kompresyjne	oliwne	
50,1	60	85	95	Na średnicę powyżej 130 mm na pytanie służymy specjalną ofertą.
60,1	70	100	120	
70,1	80	115	135	
80,1	90	125	150	
90,1	100	135	165	
100,1	110	150	180	
110,1	120	165	195	
120,1	130	180	210	

Ceny wyżej podane rozumieją się loco wytwórnia w Lublinie, bez opakowania, — do cen powyższych dolicza się 5% prowizji dla Centralnego Biura zamówień; — dostawa w zależności od wysokości zamówienia, ewent. partiami; — zapłata przy odbiorze każdej partii; — specyfikację należy podać w następn. kolejności:

1. Ilość pierścieni,
2. Rodzaj pierścieni (kompresyjne czy oliwne),
3. Średnica zewnętrzna pierścienia (inaczej średnica cylindra),
4. Wysokość pierścienia (szerokość kanału tłoka),
5. Grubość ścianki pierścienia (głębokość kanału tłoka),
6. Rodzaj zamków (proste, jako standardowe, skośne na żądanie).

Pomoc zimowa 1947/48.

Izba Urzędująca komunikuje, iż Prezydium jej zaleciło stosowanie przy akcji pomocy zimowej 1947/48 anatomicz-

nych stawek, jak w r. 1946/47. W związku z tym Naczelna Rada Zrzeszeń Kupieckich R. P. zakomunikowała wszystkim Związkom wojewódzkim, że w porozumieniu z Centralnym Komitetem Opieki Społecznej ustaliła, że wysokość świadczeń ze strony handlu na Pomoc Zimową wyznaczona została na — 100% ceny karty rejestracyjnej za rok 1947 oraz 1% (ewentualnie w miarę możliwości 2%) od zaliczek na podatek dochodowy w okresie od 1. XI. 1947 r. do 1. III. 1948 r.

Handel zagraniczny

Ministerstwo Przemysłu i Handlu podaje do wiadomości, co następuje:

Ponieważ zdążają się wypadki, że przedstawiciele central handlowych zawierają za granicą kontrakty zaopatrzone w klauzule gwarancyjne Banku Gospodarstwa Krajowego bez uprzedniej zgody Banku, jak również bez uzgodnienia z B. G. K. formy i kontraktowych warunków finansowych, których dotrzymanie ma być gwarantowane, Departament Planu i Koordynacji Handlu Zagranicznego poleca, aby na przyszłość przedstawiciele handlowi przy zawieraniu kontraktów

1. zasięgał opinii Banku Gospodarstwa Krajowego co do możliwości wykorzystania gwarancji,
2. by zwracali się o gwarancję wtedy, gdy transakcje są planowane a nie w stanie finalizacji, co stawia Bank w przymusowej sytuacji,
3. należy zwracać się o gwarancje przy zobowiązaniach poważniejszych w celu uniknięcia ewentualnego pomniejszenia powagi finansowej Banku Gospodarstwa Krajowego za granicą.

Eksportowo-Importowa firma angielska z Malty zainteresowana jest importem z Polski: wyrobów aluminiowych, ceramicznych, galanteryjnych, porcelanowych, obuwia i zabawek.

Blizszych informacji udzieli Wydział Handlu Zagranicznego Izby P.-H. w Poznaniu (pok. 10).

PORTUGALIA

Manuel Nunes, Lisboa, Avenida Tenente Valadim 351, R/G, produkty farmaceutyczne, kosmetyki, perfumy, artykuły biurowe, tekstylia, konfekcja, wyroby branży elektro-technicznej z bakelitu, szkło i lustra, wyroby nożownicze, papeteria, pieprz i czosnek, brzytwy do golenia, trykotaże, wina, likiery, parasole, pióra, obsadki, ołówki, art. szkolne, sanitarne, wanny, art. żelazne emaliowane.

ITALIA

„AMBRO” Milano, Via Verziere nr 2 — aparaty fotograficzne, reproduktory do dokumentów i rysunków, owoce i jarzyny sycylijskie, wina włoskie, maszyny do produkcji kopert.

FRANCJA

„UNICOOP” 29, rue Lohmeyer Cognac — wina, likiery, spirytualia.

Pierre Morin Fils, Ivry-la-Bataille (Eure) — likier złoty „Abbaye de Thélème” calvados.

Debrise Frères, Plaine St. Denis 260, Av. du Président Wilson — likiery.

Hélène Curtis, Paris Neuilly-sur-Seine 24, Av. du Bois de Boulogne — kosmetyki i preparaty do pielęgnacji włosów.

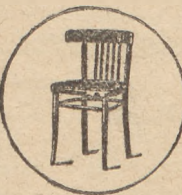
Société St. Raphaél 8, rue du Parc Royal Paris 3-e — apéritif St. Raphaél.

Ets. Roger Sommer 2, rue Paul Césanne Paris 8-e — filce różnego rodzaju: techniczne, do wyrobu kapeluszy, pantofle itd.

Firmy powyższe interesują się wymianą z Polską.

MASZyny — ARTYKUŁY BIUROWE
WARSZTAT NAPRAWY

Wacław Rohowski i S-ka
 Poznań, ul. Mielżyńskiego 19.
 Tel. 43-25

Magazyn Futer Jagsz
 Poznań, Al. Marcinkowskiego 21
 naprzeciw Narodowego Banku Polskiego
 Telefon 39-18
 Własna Pracownia Kuśnierska

Meble gięte, biurowe i wyściełane

Leon Konieczny
 Poznań, 27 Grudnia 5, tel. 39-71

Już czas zaopatrzyć się w formularze!

Orga KSIĘGOWOŚĆ PRZEBITKOWA

POZNAŃ-27 Grudnia 16
Telefon 32-60

Opłata pocztowa ulszczona ryczałem

Adres dla zwrotu: Administracja „Tygodnika Gospodarczego” Księgarnia Wilak, Poznań Kantaka 10

Maszyny biurowe
Zakup - Sprzedaż - Naprawa
RE-MA
Poznań, Św. Marcin 5
(przy Placu Hoovera) — Telefon nr 44-07

Księgowość przebitkowa

„Definitiv”

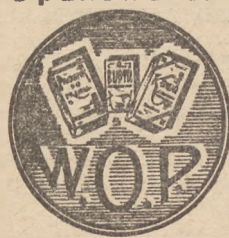
daje wszechstronne
możliwości księgowania
CENTRALA W KATOWICACH

Przejęliśmy
wyłączną sprzedaż na wojew. poznańskie
DRUKÓW I PRZYBORÓW
popularnej
KSIĘGOWOŚCI PRZEBITKOWEJ
„DEFINITIV” i „BE-GE”

Biurowe
Mgr M. NOWICKI i FR. NOWAK
POZNAŃ, AL. ARMII CZERWONEJ 9 — TEL. 34-54

Wczesne zamówienie zapewnia rychlejszą dostawę.

Opakowania i kartony dla przemysłu
spożywczego, cuklerskiego
i chemicznego wykonuje

Wytwórnia Opak. Pap. i Tektur.
właśc.: J. POMIN
Poznań, ul. Mylna 24
Telefon 94-11   Telefon 94-11

MEBLE BIUROWE

oraz kompletne pokoje i oddzielne sztuki
poleca okazjnie

Magazyn Mebli ST. JANIAK
Poznań, Rybaki 6, w podwórzu - Tel. 49-56

Cena ogłoszeń: za 1 mm na stronie 4-łamowej zł 15,—
Ogłoszenia przyjmuje dla instytucji i przedsiębiorstw państwowych oraz firm pozostających pod zarządem państwowym „P.A.P.” Polska Agencja Prasowa, Poznań, Sew. Mielżyńskiego 8 — telefon 42-63.

Redakcja: Izba Przemysłowo-Handlowa
w Poznaniu, ulica Mickiewicza 31
Tel.: 78-62, 23-65, 23-66

Ogłoszenia przyjmuje „PAR” Polska Agencja Reklamy Fr. Krajna — Spadkobiercy
Poznań, ul. Fr. Ratajczaka 7 — Telefon 30-80 i oddz. Kraków, Rynek Gł. 46 —
Tel. 503-66 — Bydgoszcz, Al. 1 Maja 16
Tel. 17-66 — Toruń, ul. Mostowa 38.

Administracja: Księgarnia Wilak Poznań, ul. Kantaka 10 — Tel. 44-40
Konto P. K. O. — V - 4085
Cena numeru 30,—zł, prenumerata kwartalna 300,— zł

sięczy: w razie choroby, ćwiczeń wojskowych rezerwy oraz pełnienia obowiązków sędziego przysięgłego albo ławnika Sądu Pracy albo też wskutek wykluczenia od zajęć przez władzę sanitarną dla zapobieżenia i rozwleczenia choroby zaraźliwej. Artykuł 20 tegoż rozporządzenia przyznaje prawo pracownikowi umysłowemu do wynagrodzenia w razie niemożności pełnienia obowiązków z ważnej przyczyny, przez krótki okres czasu. Okres ten nie został ściśle określony, wiadomo jednak, że nie może on przekroczyć 3-ch miesięcy.

Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej, opierając się na orzecznictwie S. N. wyraziło pogląd, że pracownikowi zarówno umysłowemu jak fizycznemu nie przysługuje prawo do wynagrodzenia za okres przerwy w pracy z powodu aresztowania pracownika.

W sprawie zagadnienia drugiego a więc rozwiązania umowy na skutek aresztowania Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej stanęło na słusznym stanowisku, że aresztowanie pracownika samo przez się nie stanowi ważnej przyczyny do rozwiązania umowy, chyba, żeby trwało dłuższy czas. Definicja „dłuższego czasu” nie jest zbyt prosta a to na skutek braku ustawowego określenia, ile dni lub tygodni należy pod tym rozumieć.

Opierając się jednak na artykule 16 rozporządzenia z dnia 16. III. 1928 r. o umowie o pracę robotników, który stwierdza, że nie można uznać za ważny powód do rozwiązania umowy niestawienia robotnika do pracy „z innych uzasadnionych przyczyn przez okres czasu nie wynoszący więcej niż 2 tygodnie” — można z całą pewnością stwierdzić, że w odniesieniu do aresztowanego robotnika nieobecność jego musi przekroczyć 2 tygodnie, aby mogła stanowić dostateczny powód do rozwiązania umowy. Rzecz prosta, że pracownicy umysłowi nie mogą być traktowani gorzej aniżeli robotnicy, skutkiem czego czas trwania aresztu pracownika umysłowego przez 2 tygodnie w żadnym wypadku nie może stanowić powodu do rozwiązania umowy o pracę.

Wobec braku ustawowego określenia „krótkiego okresu czasu” — o czym wyżej wspomniałem — należy długość tego okresu ustalać w każdym konkretnym wypadku, w zależności od indywidualnych jego okoliczności z tym, że czasokres ten nie może być krótszy od 14-tu dni. Pracodawcy mają również możliwość w wypadkach wątpliwych zasięgnięcia opinii resortowych placówek Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej a więc właściwych urzędów Inspekcji Pracy.

inż. T. Skusiewicz

Przedpłaty na podatek dochodowy od dochodu ze sprzedaży nieruchomości oraz robót budowlanych

Rozporządzenie ministra skarbu z dnia 1 grudnia 1947 r. (Dz. U. R. P. Nr 75, poz. 491) wprowadza z dniem 1 stycznia 1948 r. obowiązek wpłacania przedpłat na poczet zaliczek na podatek dochodowy od dochodu ze sprzedaży nieruchomości oraz robót budowlanych.

1. Obowiązek podatkowy.

Do wpłacania przedpłat na podatek dochodowy obowiązani są:

1. podatnicy podatku dochodowego, którzy osiągają nadwyżki ze sprzedaży nieruchomości gruntowych i budynkowych bądź ich części z wyjątkiem gospodarstw rolnych;
2. podatnicy podatku dochodowego, którzy wykonują umowy o roboty budowlane lub inne prace związane z robotami budowlanymi albo sporządzają plany budowlane na rzecz:
  - a) władz i urzędów państwowych lub samorządowych, przedsiębiorstw państwowych i samorządowych albo przedsiębiorstw pozostających pod zarządem państwowym lub samorządowym,
  - b) instytucji publicznych i zrzesseń, które korzystają z gwarancji, kredytów lub subwencji państwowych, jeżeli należność według zawartej umowy o świadczenie przekracza kwotę 1.000.000,— zł.

Obowiązek wpłacania zaliczek zarówno z jednego jak i z drugiego tytułu nie dotyczy przedsiębiorstw państwowych i związku samorządu terytorialnego ani przedsiębiorstw i majątków pozostających pod zarządem państwowym lub związków samorządu terytorialnego.

Jeżeli chodzi o obowiązek podatkowy w przedmiocie sprzedaży nieruchomości gruntowych i budynkowych bądź ich części (z wyjątkiem gospodarstw rolnych) należy przypomnieć, iż obowiązek ten opiera się na postanowieniach art. 8 dekretu o podatku dochodowym, przy czym sprzedaż taka niekoniecznie musi mieć charakter transakcji spekulacyjnej, który to wymóg dominował w ustawie z r. 1925.

Sprzedaż nieruchomości lub ich części uzyskanych przez podatnika w drodze spadku, zapisu, darowizny lub wypo-

sażenia nie stanowi źródła przychodu w rozumieniu dekretu o podatku dochodowym.

Nadwyżką ze sprzedaży nieruchomości lub ich części jest różnica między ceną uzyskaną ze sprzedaży nieruchomości a kosztem jej nabycia lub wytworzenia, zmniejszona (różnica) o wartość poczynionych nakładów w czasie jej posiadania trwale zwiększających lub ulepszających jej substancję oraz koszty sprzedaży, a zwiększona o wartość dokonanych odpisów na zużycie.

Wartość nieruchomości stanowiącej własność podatnika przed dniem 1 września 1939 r. jak również wartość poczynionych do tego czasu nakładów przyjąć należy w wysokości pięćdziesięciokrotnej ceny kupna lub wytworzenia.

Cenę kupna lub wytworzenia nie wyrażoną w walucie obiegowej z dnia 31 sierpnia 1939 r. należy przeliczyć na tę walutę według relacji obowiązującej w tej dacie. Miarodajną będzie relacja dla przerachowania zobowiązań prywatno-prawnych, podana w § 2 rozporządzenia Prezydenta R. P. z dnia 14 maja 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr 30 z r. 1925, poz. 213).

Jeżeli nie można ustalić ceny kupna lub wytworzenia, wartość przyjąć należy w tej wysokości, jaką nieruchomość posiadała w dniu 31 sierpnia 1939 r. z zastosowaniem do niej mnożnika 50. Wartość tę ustala władza podatkowa po zasięgnięciu opinii biegłych.

Wartość nieruchomości nabytej lub wytworzonej przez podatnika po dniu 31 sierpnia 1939 r. stanowi rzeczywista cena kupna lub wytworzenia; jeżeli nie była ona wyrażona w złotych, należy przeliczyć ją na złote według relacji obowiązującej. Jeżeli ceny kupna lub wytworzenia nie można ustalić, należy przyjąć tę wartość nieruchomości, jaką ona posiadała w dniu nabycia lub wytworzenia. Wartość tę ustala władza podatkowa po zasięgnięciu opinii biegłych.

2. Podstawa obliczenia przedpłaty.

Podstawę obliczenia przedpłaty stanowi:

1. u podatników, którzy osiągają nadwyżki ze sprzedaży nieruchomości, nadwyżka przewidzianym obliczona na

podstawie danych, przedstawionych przez podatnika, przy zastosowaniu wymienionych wyżej pod 1. zasad obliczania nadwyżki z omawianego źródła przychodu,

2. u podatników, którzy wykonują umowy o roboty budowlane lub inne prace związane z robotami budowlanymi albo sporządzają plany budowlane, suma każdorazowo wypłacona im na poczet należności, wynikającej z umowy.

3. Wysokość przedpłat.

Wysokość przedpłat wynosi:

1. dla podatników, którzy osiągają nadwyżki ze sprzedaży nieruchomości, kwotę wynikającą z zastosowania do nadwyżki stopy podatku według skali art. 18 dekretu o podatku dochodowym odpowiadającej wysokości nadwyżki;
2. dla podatników, którzy wykonują umowy o roboty budowlane lub inne prace związane z robotami budowlanymi albo sporządzają plany budowlane:
  - a) 3% podstawy obliczenia przedpłaty — dla spółdzielni należących do związku rewizyjnego;
  - b) 20% podstawy obliczenia przedpłaty dla osób sporządzających plany budowlane;
  - c) 5% podstawy obliczenia przedpłaty — dla pozostałych podatników.

4. Płatnicy.

Do obliczenia i pobrania przedpłaty na poczet zaliczek na podatek dochodowy obowiązani są następujący płatnicy:

1. od podatników, którzy osiągają nadwyżki ze sprzedaży nieruchomości, — *notariusze* przy sporządzaniu zeznawanych przed nimi aktów sprzedaży;
2. od podatników, którzy wykonują umowy o roboty budowlane lub inne prace związane z robotami budowlanymi albo sporządzają plany budowlane — władzę i urzędy państwowe oraz samorządowe, przedsiębiorstwa państwowe i samorządowe, przedsiębiorstwa pozostające pod zarządem państwowym lub samorządowym oraz instytucje publiczne i zrzeszenia, które korzystają z gwarancji, kredytów lub subwencji państwowych — przy każdej wypłacie sumy na poczet należności wynikającej z umowy o świadczenie.

Jeżeli wykonującym roboty budowlane bądź inne prace związane z robotami budowlanymi lub sporządzającym plany

budowlane jest *spółka jawna* lub *spółka komandytowa*, służy spółce prawo wskazania, w jaki sposób suma przedpłaty ma być rozłożona na konta wspólników. Wniosek w tym przedmiocie powinien być złożony na piśmie przy odbiorze należności i powinien wskazywać urzędy skarbowe, którym poszczególne kwoty mają być przekazane. W przypadku niezłożenia wniosku cała suma przedpłaty podlega przekazaniu urzędowi skarbowemu właściwemu według siedziby spółki, który rozkłada ją na wspólników.

Przedpłaty na poczet zaliczek na podatek dochodowy, pobrane od podatników, obowiązani są płatnicy wpłacić do właściwej dla podatnika w sprawach podatku dochodowego władzy podatkowej w terminach następujących:

1. notariusze, jeżeli chodzi o kwoty zapisane do wykazu wpływów od dnia 1 do 7 każdego miesiąca — w dniu 8 danego miesiąca, zapisane w czasie od 8 do 14 — w dniu 15 każdego miesiąca, zapisane w czasie od 15 do 21 — w dniu 22 danego miesiąca, zapisane w czasie od 22 do końca miesiąca — w dniu 1 miesiąca następnego;
2. pozostali płatnicy, jeżeli chodzi o przedpłaty pobrane w czasie od 1 do 10 każdego miesiąca — do dnia 15 danego miesiąca, pobrane w czasie od 11 do 20 — do dnia 25 danego miesiąca, pobrane w czasie od 21 do końca miesiąca — do dnia 5 miesiąca następnego.

Płatnicy obowiązani do pobrania przedpłat mają obowiązek przy wpłaceniu przedpłat składać właściwym władzom skarbowym wykazy wskazujące wysokość, podstawę i sposób obliczenia przedpłat.

Wpłacone do właściwej władzy podatkowej kwoty przedpłaty podlegają zarachowaniu na poczet zaliczki na podatek dochodowy należnej za dany miesiąc zgodnie z rozporządzeniem ministra skarbu z dnia 20 stycznia 1946 r. w sprawie obowiązku wpłacania zaliczek na podatek dochodowy.

Wpłacanie przedpłat na poczet zaliczek na podatek dochodowy nie zwalnia podatnika od obowiązków określonych rozporządzeniem ministra skarbu z dnia 20 stycznia 1946 r. w sprawie obowiązku wpłacania zaliczek na podatek dochodowy. Kwotę wpłaconych w ubiegłym miesiącu przedpłat podatnicy potrącają z kwoty należnych zaliczek miesięcznych, czyniąc o tym odpowiednią wzmiankę w składanych deklaracjach.

Tabela norm zysku brutto i netto

(dokończenie)

Przedsiębiorstwa przemysłowe

Nazwa branży	Zysk b-to	Zysk n-to	Nazwa branży	Zysk b-to	Zysk n-to
1. akumulatorów naprawa i ładowanie	—	30	30. mereżkowanie i plisowanie	—	50
2. betoniarnia	70	20	31. metalowych wyrobów produkcja	100	25
3. budowlane przedsiębiorstwa	70	20	32. mleczarstwo, wyrób masła i sera	—	15
4. cegielnie	—	20	33. młyny	—	30
5. ceramicznych wyrobów produkcja	—	25	34. miodosytnie	—	20
6. cukierków i czekolady fabryki	70	20—25	35. mydła fabryki	50	20
7. czyszczenie jelit i kiszek	—	30	36. musztardy fabryki	70	20
8. drzewnych wyrobów fabryki	80	20	37. obuwia fabryki	70	20
9. drukarnie ręczne i maszynowe	—	25	38. octownie	100	25
10. farbiarnie	—	30	39. olejarnie	100	25
11. farb i lakierów wytwórnie	60	25	40. pilników fabryki	70	20
12. galwanizacyjne zakłady	—	30	41. rakarstwo	—	45
13. garbarnie skóry miękkiej i twardej	70	25	42. ryflowanie walców młyńskich	—	40
14. gilz fabryki	100	20	43. siatek metalowych wyrób	70	20
15. gorzelnie	—	15	44. soków i nalewek wytwórnie	100	25
16. graficzne zakłady	80	25	45. szczotek i pędzli wyrób	100	30
17. instalacyjne warsztaty	100	35	46. szlifiernie szkła	—	25
18. kafli wyrób	—	25	47. świec fabryki	50	20
19. kamieniołomy	—	15	48. tartaki	—	20—25
20. karoserii budowa	—	30	49. torebek papierowych, zeszytów bloków itp. wyrób	70	30
21. kaszarnie	—	30	50. torebek kartonowych wyrób	100	25
22. kleju wytwórnie	75	30	51. walizek wyrób	—	20
23. konserw fabryki	70	20	52. wapienne zakłady	—	20
24. krawatów pracownie	—	15	53. warsztaty reparacji samochodów	—	35—40
25. krzeseł fabryki	—	25	54. waty i watoliny wyrób	60	25
26. kwaszarnie kapusty i ogórków	—	20	55. win fabryki	80	25
27. luster wyrób	—	15—20	56. wody sodowej i lemoniady wytwórnie	100	30
28. maszyn i narzędzi rolniczych fabryki	50	20	57. wyroby gumowe	100	25
29. mebli mieszkalnych i biurowych fabryki	80	25	58. zabawek fabryka	100	30